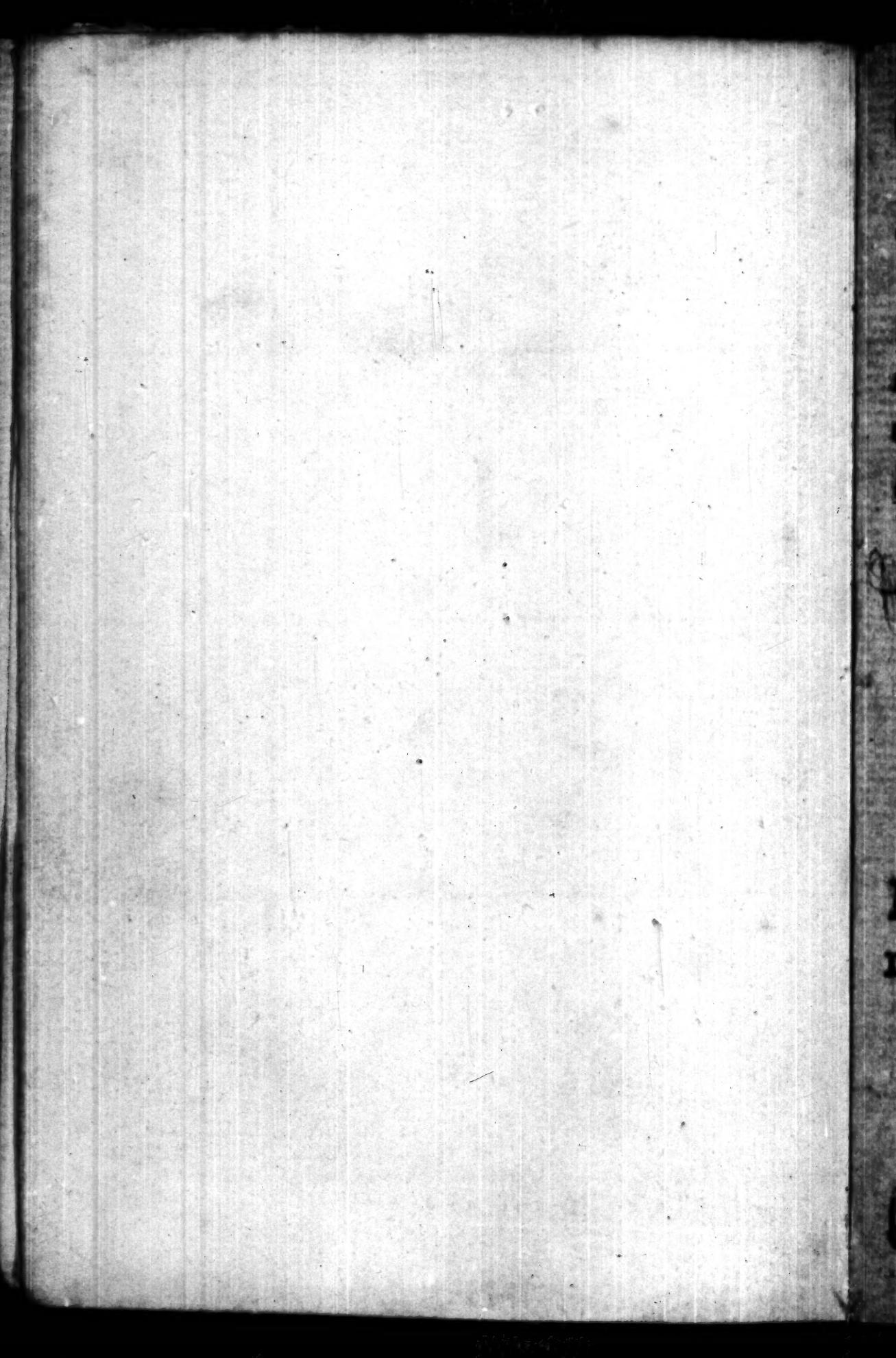

STICA INTERPELLATIO:

ter patres que potissima esset uirtutum ac bonorum operum, ac ubi alius precationem, aliud ieiunium, alius aliud collaudasset, ille omnibus prudentem & equitatem quam tuum est. 19
 uocant precerit. Proinde agite sanctissimi viri
 banc quoque uirtutem reliquis uestris uirtutibus
 ac ornamentiis adiungite, ut non solum uobis pri
 sed etiam fructuosi sitis reip. Id autem expeditis
 te effeceritis, si agnoscentes munera uestri au
 thoritatem, tam fideliter exctrueritis secundum
 illud τὸ επίευξ quod modo commemorauis
 mus. Vultis audire authoritatis uestre sublimi
 tatem? Sicut me misit uiuens pater, et ego misso
 uos ait Dominus, et mox: Accipite Spiritum
 sanctum, quorum remisceritis peccata, remittet
 tur eis, et quorum retinueritis, retenta erunt.
 Neque enim ita existimetis quemadmodum nus
 per stulto opinionis errore inualuit apud mul
 tos. Hanc Christi delegationem Petro dumta
 sat eiusque sedis successoribus quasi hereditario
 iure demandatam. Quorum inquit remis-
 ceritis non simpliciter quorum remisceritis. Quas
 cunq; patet Spiritus sanctus nimirum patet pos
 testas Apostolica. Vbiq; sparguntur Eccles
 siae Christi, comitantur charismata Christi ac
 claves Petri. ut nulla est πρωτοτολιτια as
 pud Christum nec Τοτολιτια Petri uicarius

DE CEN-

SVRA SIVE EXCOM

MVNICATIONE ECCLESIA-
stica recte eius usu ad illustrissi-
mum patrem Archiepiscopum Can-
tuariensem, reliquosq; huius ordinis
Episcopos, Pastores, & ministros

Ecclesie Anglie appartenentes con-

tinuosa interpretatio

J. FOXI

1733. K. B. S.

IMPRESSA M. LON-

DINI PER STEPHANVM MIERDE

mannum, impensis Roberti To

cemiccio Paulino Bibliopolis.

Anno M. D. LI.

Marchi Aprili.

1204 J. I.

IMPRESA
DI STAMPA
ED EDICIONI
LIBRARIE
INTERNAZIONALI

AD ILLVSTRISSI-
MOS PROCERES AC MAS-
gistratus regni,

Præfatio.

Olebat hactenus excom-
municationis fulmæ, am-
plissimi proceres, prius
unum esse Romanum Ecce-
clæ Pontificem, licet
multi in Ecclesiæ exis-
terunt ministri quibus

creditum est ius instituēdi populum, sic tamen
illi banc officij partem sibi uendicauit, ut solus
in terrori esset omnibus, cæteris parum aut nis-
bil scè tribuebat. Siquid ille feriret exco-
municationis telo quam horrendum putabatur
non aliter, ac iuxta illud Homericum: Εἴ τε π
γάρ κ' ἐθέλησι τρόλλυματι αὐτοτονίης.
Et editoī suοι λίγοι: etiam cum extra cam-
sam fortasse excommunicaret. Quicquid alij
nociferentur in mores impios, nihil habebatur
pensi. Ilius ira, Dei ira, rat apud quosq; Deniz
que solus ille formidabilis erat omnibus, carce-
ros ut minutiōres scarabæos uix curabat po-
pulus. At ego sic optarem potius institui Eccle-
sias Christianas ut quisq; Episcopus in suā cœ-
uria esset Romanus Pontifex. Neg; enim uia-

PRÆFATIO.

2
deo quir non idem in Ecclesiis moderandis pol-
leret cæterorum authoritas, quod Romani Pō-
tificis, quum omnes simul communi labore de-
scrutūt uni Domino, idem omnes accipiunt aus-
thoramentum. Sicut me misit uiuens pater, et
ego mitto uos. Tanta est uidelicet ministrorum
Christi ubiq; authoritas, ut eorū nullus est quos
mittit ille quin ipsius hic uicariam persona re-
presentet in terris. Quo magis aduigilandum
est Pastoribus Euangelicis in tanta huius funs-
tionis maiestate, ne quid sua hac persona ins-
dignum gerant, tum nobis etiam omnibus cauē-
dum ne sic uni tribuamus omnia, ut cæteris
Christi uicariis minus auscultemus. Ita demum
mibi hæc optima uidetur futura Ecclesiæ spe-
cies, si posita inter Christi scruos omni ambis-
tionis ac dignitatis contentione, omnes in hoc
unum incūmbunt, hic omnes spectant, ut quisq;
pro facultate sua Christi gloriam quam latissi-
mè prouehat, quisq; quam plurimos lucrifaciat
Domino, ac Satanæ imperium diminuat, nihil
captans minus quam quæ sua sunt, nihil magis
quam ut accrescat Christi lucrum. Nunc uero
non paucis annis, publica hæc cura nescio quo
pacto in priuatum paucorum questum abire
coepit. Quisq; sibi arripit quod potest quo suā
stabilitat dignitatem. Hic arrogat excommunis
candi.

3

etandi claves, quo ceteris omnibus premitur.
Aliis nudum committitur docendi officium. At
mihi uidetur nunquam sciungenda à docendi mis-
seri plecti authoritas, quæ duomisteria sic
mutua necessitate sibi coherent et ancillantur
inuicem ut nihilo magis alterum altero destitu-
queat quam si quis adempta literatori ferula
omniq; ad nimaduertendi facultate solum illi res-
linquat docendi partes, corrigendi permittat
alteri. Quid est enim fidus Pastor nisi pedago-
gus quasi quidam in suo quisq; scolasterio cui
si detraheris censoream ferulam, quid reliqua
ille functionis dotes sint profuturæ in Ecclesiæ
non admodum uideo. Quid enī in tanta uulgæ
auaritia, tanta oppressione ac uiolentia Chris-
tianorum tantæ luxuria ac gastrimargia huius
ætatis efficiet Christianus Pastor, si nihil aliud
nisi precibus duntaxat agere cum populo quæ
siq; blanditiis peccantium capita demulceret
ceat. Enim uero quid hactenus Evangelica hæc
comitæ profecerit apud plerosq; satis superq;
declaratum est. Sed de iis infra plenius. Hæc
interim apud uos amplissimi consultissimiq; pa-
tres præfari libuit, ut postquam ex hoc cœnugus
stu rei nunc intelligitis quam salubris ac necessa-
saria sit rei publicæ Christianæ hæc institutio,
tanto accinctiores uos præbeat is in prouerbio

A.3. negotio.

PRÆPATIO.

negorio. Quod ut uelitis, non erit opinor quod
hic immoretur prolixis precibus, uel quia singula
ri uoluntatis instincu ultro uos ad honestissi
ma quæq; uestro quodam impetu accendi uis
deo, uel quia augustissimi Regis nostri sic pec
culariter uos prouocat sincerissimus erga Chri
stum affectus et pietatis studium, ut etiam si
nihil sit aliud, uobis tamen supremum illum aus
spicari sumumq; totius huius Ecclesiæ sub Chri
sto caput ac coriphæum uestrum tot exemplis
prælucentem, pari uicissim propensione non
consequi plusquam indecorum fuerit. Dominus

I E S U S aspiret mentibus uestris que

salutis uestre ac Ecclesiæ sue

sint salutifera,

Amen.

DE CENSURA SEV

EXCOMMUNICATIONE EC-
clesiastica ad Reuerendum in Domi-
no Patrem Archipræsulem Cantua-
riensem reliquosq; Episcopos, Pasto-
res, ac ministros Ecclesiæ An-
gelicæ. Interpellatio

I. FOXI.

I EA HIC CAUSA
agcretur amplissimi pa-
tres Dominiq; celeberris
mi, que ad meam priuas
tim spectaret utilitatem,
aut quam unius ego inter
omnes Christianos à uos
bis efflagitarem, minus
ponderis plusq; audacie haberet hæc mea in-
terpellatio qua tantillus homuncio tanta autho-
ritate sufficiendos proceres grauissimisq; nos-
gotiis intentos tam rusticè solicitare audeam,
nunc quum id ipsum ita sc habet de quo dicturus
sum ut ad me omnium minimum, plurimum ad
uestram dignitatem, publicanq; functionē pers-
tineat, quodq; non ego solus expeto, sed Christus
ipse, communis Ecclesia, uestra utilitas, os-
mniūq; piorū genitūs quotidianis uotis uocibus
uocib; lacrimis efflagitant, equidē tanto astentios

A.4.

ribus

ribus & auribus & animis accepturos esse eos
fido quod in presentiaru apud uos acturus sum.
Acturus autem sum de Censura siue Excommuni-
catione Ecclesiastica, de qua et si non dubium
est, quim multe ante hac apud uos intercesser-
runt multorum appellations & grauissimorum
& doctissimorum hominum, quos merito huius
seculi intoleranda commouet malignitas, eoties
men nunc rediit rerum ac temporum articulus,
ut omni semota cunctatione presentissimam cui-
ram ac medelam uestram postulet, nisi omnia
iterum in antiquum chaos confundi atque hierarcis
chiam in anarchiam quandam recidere uolueris-
tis. Id quod proponendum iam euenit aut certe
non diu aberit nisi uigilantia uestra mature his
malis priusquam humanam excant curationem
occussum fuerit. Principio id consideret pru-
dentia uestra. Quibus iam diu detrimentis ex
hac infincera uite corruptela accisa sit res Chri-
stiana, quam magna orbis pars aut non accessit
hactenus ad Christiane fidei obedientiam, aut
iam dudum ad turcicam potentiam descivit, ut
iam uix exiguis relictus sit terre angulus, qui
sincere Christi amplectitur religionem. Deinde
in iis etiam tam angustis Christiane Ecclesiæ
promeritis, apud eos ipsos qui amplectuntur uis-
ceris quo delapsa est morum disciplina, quantum
ubiq;

ubiq; refrixit uigor Euangelij, cuius nomen ads
huc retinemus, at rem ipsam penè omisimus,
quam undique corruptus est Ecclesiae status,
quam nihil integrum, nihil sanctum, nihil dignum
huius uocationis riculo quē profitemur. Quod
si Angliam hanc nostram nulla luce Euangelij
sui illustrasset C H R I S T U S I cuius ferri aue
excusari possent inter nostros hic Christianos
tam non Christiani mores. Nunc uero quum sim
plici ac gratuito munere tantum in nos coelos
stis gratiae contulit coelestis Pater, quantum
baud scio an in ullum populum, unde potius
omnium uirtutum exempla peti conuenie-
bat quam à nobis qui ceu alter Israēl in oculis
totius mundi soli ferè Christiane religionis
defensionem sustinemus quam aut summo cum
fructu tucrī, aut maxima cum turpitudine des
screre necesse est. Et tamen si mentiri non uos
lumus, ubi malorum omnium seges uel uberius
prouenit, uel latius grassatur, uel impunius
toleratur, quam in uno hoc ipso theatro re-
ligionis? Quæ cum ita sint impensis nobis ad-
nitendum censco tum maxime uobis procurans
dum qui antistetes estis gregis, in quibus poris
simum sit a est huius rei reformatio, ut tan-
tem professionem ea quoq; committatur uite
puritas quæ non solum à grauioribus abstineat

mitiis sed ab omni etiam quod fieri possit specie
mali absit, unde offensionis quicquam oriri poss
sit apud alios. Neq; enim quamvis in eadem ins
firmitate, in eadem tamen conditione sumus
qua sunt ceteri. Licet enim nulla non regio pes
culiariter suis quibusdam laborat uitiiis, nec ult
ra est turba que non habet admixtos malos. In
nobis tamen Euangelium quod profitemur ins
pretare debuit maiorem certe cautionem. Et
scitis hominum nunc iudicia, qui non alia ferre
cuiusq; doctrinam metiantur quam professoru
m vita. Et quid tum futurum existimatis postquam
in tanta iactatione Evangelicae professionis tot
vident scurras, decoctores, scortatores, adulter
atos, feneratores, epicuros, oppressores, tot obs
tulantes, πλάκυντας in modo πλάγιous uerius,
tot rapaces tot morosa capita, tot obtrectatos
res uipera lingua armatos in quo slibet. An non
silo iudicabunt doctrinam uite similem, nos
straq; culpa resiliens a professione priusquam
intelligunt professionem, que madmodum iam
diu usu uenire uidemus apud plerosq;. Cum es
nam natura ferre semper sollet mundo iniustum
esse quicquid ad Christum pertinet, tum diffi
cile est dictu quantum nobis huic non odij solle
sed ex ignominie accedit apud omnes ferre nas
tiones propter corum qui se dicunt uerbū Dei
profici

STICA INTERPRETATIO.

profiteri iniurias & libidines, quum sic ab ini-
dignis tractari uident uerbum Dei, quoru alij
scortis ac crapule indulgent, alij glorie sue ac
ambitioni inserviunt, alij student quæstui, alij
per iuriis infames, alij a dea ac luxu perdit i sunt
aliros inflammat uindictæ cupiditas, pleriq; quos
uis Ethnico perfidiores, in omnibus ferè leuis-
tar, pauci eam præferunt grauitatem que
digna est huius discipline sectatoribus. Atque
hec uos in urbibus, atq; in conspectu uestro
quotidie atq; aperte etiam designari uideris &
patiemini: uideris in prouinciis uestris ne dicā
in oculis cōmitti ea que nec Ethnici magistras
eius nec profane leges impunita in suis rebus p.
præteriebant, & uos feretis? Si nullis legibus
nulla puniendi & mulctadi authoritate uos ar-
masset Christus, nulla esset lenitatis uestrae cul-
pa. Nunc quum non solū docendi ius sed ferens
di etiam accutissimum gladiū non terrenū quis
dem illum, sed spiritualem ad spiritualis tabera-
naculi ipsius propugnandam puritatem qui est
uerbum eius, uestris inservit manibus quorsum
quæso inservit nisi ut educeretis, & quando rās
dem educturi estis, si his nunc temporibus non
produceritis, tam corruptis tam flagitiosis, ut
nulla uideri possint deploratoria. Et quid de mū
hanc lenitatem uestram consequiturū creditis,
nisi

niſi ut Deus tandem nimis exasperatus ſceleribus
noſtris aut denuo cripiat quod largitus eſt aut
quam accerrima uisitatione flagellat iniquitates
noſtræ. ut inām uana ſint mea auguria. uerum
nimis proſecto me terrent aliarum ciuitatum
et regnorum exempla. Eſt adhuc in oculis Ger-
mania. Sunt aliæ ciuitates, ut hic Iſraēlitici po-
puli nullam faciam mentionē. Neq; enim deſunt
exempla ſiquid hæc proficerent. Sed nos neſcio
quo pacto cœu Aſpis adimantatoris carmen ob-
ſurdeſcentes, quatiq; cum Endemione Mandras
goræ indormiſcentes ad omnia exempla obſtu-
pſcimus quos uel ipſa peccati confitudo, uel
quod credibilius eſt peccandi impunitas in eum
perduxit ſtatū, ut nulla re alia uideamur quam
quod de Phrygibus dici conſuetum, ſolli uerbes
ribus in ordinem poſſe reduci. Qua quidem in
reſi unquam aliâs nunc maxima opus eſt cura
uæſtra et officio, preſtantiss. patres. In uobis
eum potiſſimum ſitum eſt quales ſint futuri
gregis mores. Quod ſi uos habenamſi mundo laxa
uerbis ad quidlibet audendum uidetis ad quid
non erumpet mortalium licentia, qui ſemper a
labore feruntur ad libidinem, non procliues ſed
præcipites etiam. At quid hoc aliud eſt quam
inieſto olco caminum fouere, quum uerbum
erat potius reſtinguere incendium, qui co in lo-

STICA INTERPELLATIO.

A 41

eo autem auctoritate constituti estis ut non solum
id debatis, sed possitis etiam facile, tantum si
mandato uobis a Deo officio fungi uolueritis.
Id autem sic ego interpretor, non ut precessas-
tum horarias peragatis, aut Psalmos in templo
decanteris, non in Sacramentis populo admonis-
strandis quemadmodum nunc uulgas sacrificiis
sorum existimare solet, neq; solummodo in pub-
licando doctrinæ uerbo. Et si enim magnæ sunt
haec necessarie officijs uestris partes, nequas
quam tamen haec per se sola consummatum
Christi ministrum absoluunt, nisi his insuper
accedat corrigendi ac castigandi sedulitas, sine
qua parum uideo quid reliqua illæ dotes in ec-
clesia prestare queant præsternit ut nunc fert
seculi ingenium. Atq; utinam quidem mores
huius temporis id patrætur ut minime hac se-
ueritate uestra et censura opus esset. Verum
nunquam tam bene actum est cum rebus humanis
nisi ut sola officijs cognitione continerentur homi-
nes in officio. Declarant id uestræ tot consi-
ciones, tot labores, tot clamores per omnes fere
Ecclesiæ. Quæ etas et que ferax unquam exti-
tit bonarum concionum. Quæ pars, quæ urbs fes-
te in tota Anglia non personuit atq; etiam pros-
pectum occalluit ad uestras hortationes. De-
mig; quid minus accepit apud nos quam instituit
cognitio

12
DE CENSURA ECCLESIA

cognitioq; verbi: quis iam ignarus est uoluntas
tis Dei sui & quis tamen prestat uoluntatem
Dei sui: ubi unquam magis inclaruit predica-
tio Euangeli, at ubi unquam eque refixit in
animis hominū exccutio Euangeli, ubi minus
succrescūt fructus semper Euangeli comites?
Cuius rei quum nec minus uos ipsi testes estis
consciij, uidete tum quem uobis hic animum cōse-
sumendū putetis. Si usq; adeo populi Christiani
aures ad tot tantosq; clamores obstupues-
rūt ut nulla ciuitate uestra reflecti uelint ad
pietatis officium, quid restat nisi ut medi-
cos ergo prudentes ac peritos imitemini, qui
quum blandioribus somētis obtinere nequeunt
sanitatem, ad sectiones exustionesq; membra
computrescentis conuertuntur. Tali exustio-
ne usus est CHRISTVS ipse, ubi ait. Si Eccles-
iam audire noluerit, sit tibi tanquam Ethni-
cus & Publicanus. Vsus est & Discipulus Paulus
præceptoris sui diligentissimus obseruator,
in excommunicando apud Corinth. incesto. Et
uos ait inflati estis & non magis luctum habui-
stis ut tollatur de medio uestrum qui hoc opus
fecit. Ego quidem absens corpore præsens aut
spiritu iam iudicavi ut præsens, cum qui sic oper-
atus est in nomine Domini nostri Iesu Christi
congregatis uobis & meo spiritu cum uirtute
Dominū

Domini nostri Iesu tradere huiusmodi hominem
satane in intitulum carnis ut spiritus saluus sit
in die Domini nostri Iesu Christi. Et rursum in
excavando Mago. Act. 13. Similiter in extenua
nādo Hymenaeo et Alejandro. 1. Tim. 1. Et idē
mox eiusdem Epist. ca. 5. quid aliud quām bonā
pastoris seueritatem uobis omnibus commendat
Timothaeo hunc in modū p̄cipiēs. Peccantes
inquit corā omnibus argue ut ex ceteri timorē
habeant. Iam id ipsum quod Timothaeo p̄cipit
uide quanta seueritate ipsam exprimit Corin
thiis scribēs, tanquam nō uenturus sum ad uos.
sic inflati sunt quidam, et subdit. Quid uultis
In uirga uenia ad uos an in charitate et spiritu
mansuetudinis. Similis et hoc seueritatis est q.
ad huc pergens in sequenti ca. subnectit. Nunc
aut scripsi uobis non cōmiseri, si is qui frater
nominatur inter uos est: fornicator, aut auas
rus, aut idolis seruiēs, aut maledicuſ, aut ebrios
sus, aut rapax, cum eiusmodi nec cibū sumere,
quo in loco non solum uos ad ex cōmunicationis
animaduersionē excitat, sed diligent etiam des
criptione oīa ultia recensere uidetur quæ hoc
modo plectenda sunt. Tanta sollicitudine Eccle
sias omnibus hanc disciplinā tradere ac consta
bilire uoluit Apostolus tam necessariā ac salu
brē, quam si nos pari cura obseruātā in nostra
republis

14
DE CENSURA ECCLESIASTIC

republica hac tenuissimus, aut ego fallor, aut
multo felicius actum esset cum moribus Chris-
tianorum. Neq; solum Pauli ac Apostolorum
temporibus uiguit hæc Excomunicatio in rep.
Christianæ. uiguit etiam post Apostolos apud
eos qui subiere in ipsorum uices. uiguit et apud
uiciniore patres eadem hæc ab Apostolis ac-
cepta traditio. Cuius quoq; ad nostra tempora
mixtrunt monumenta quædam nisi quod hanc
quoque ut cætera omnia uiciauit superstitione.
Nunc uero in totum sublatu uideatur omnis
excommunicationis usus, dumq; uicamus esse su-
perstitioni in hoc sc̄re incidimus ut Gentiles
reddamur. Quanquam utimam in hac quidem
re Gentiles etiam ipsos imitaremur, qui tanto
intervallo nos præcedunt in hoc genere officijs
ut pudeat propemodum exempla conferre.
Tanta erat apud illos morum cura, tot ex malis
in moribus bone prognatae leges, ut nihil sc̄re ille-
lorum resp. aliud uideri poterat nisi uictorum
profligatio. Huius rei testis esse potest Locr̄s
suum Ciuitas cum multis aliis, quæ quanta fuit
correctrix uictorum facile declarat Zaleucil lex
contra adulteros. Idem apud Romanos testatur
lex Iulia de confodiendo mæcho Et Lycurgi as-
pud Spartanos sanxiones quibus effectum est
non solum ut non impunita essent si qua forent
adulteros

STICA INTERPELLATIO.

15

adulteria, sed et iam ne quisquam esset adulter, sicuti Plutarchus creditus. Nota est enim Spartani cuiusdam Gerardæ responsum qui ab hoa spite aliquando rogatus quæ poena apud illos adulterio statueretur. Nullus est inquit amice apud nos adulter, cumq; ille subiesset. Quid igitur si existat. Dabit inquit bouem qui ultra Taygetum monte bibat ex Europa, Rursus susq; ridens alter quum negabat tantum bouem inueniri posse. Et quo pacto inquit Gerardas Spartæ existat adulter in qua diuinitate delitiae corporisq; cultus probro habeantur. Apud Lascæmonios rursum quantum grauitatis extremum quod Lysandrum Ephorum qui possessos rem iniuria ab agro depellere conatus est ab urbe sua expulserunt. Et quod nunc Lysandros habet orbis Christianus ad quos uel conniuet toleratia uestra, uel etiam fouet ignamia. Olim dissolutissima urbs erat Atheniensium etiam in tam dissoluta ciuitate Pericles ferre non posuit in Sophocle collega manus et oculos præter decorum incontinentes. Atq; id ille in Ethnica ciuitate. Et uos in republica Christiana uitam feretis non gestibus modo sed flagitiis etiam apertis de decorosam? Quid ego hic commemorem Areopagitas obseruantissimos iusticie cultores? Quid Tenuidij illius Regis uicem

Gerardæ
Eaton

et d. f. 3

Lysandru
urbs pulchra

Pericles
Sophocle

et c. d.

Rege dignam administrationem qui non solum
acerrima supplicia statuit iudicandis uiciis
uerum etiam in numismate circumferri uoluit
in cuius altera parte securim iussit insculpi, in
altera duos uultus ex eadem ei ruice prominens
tes, quo significabatur, securi percutiēdos quia
cuncti inter suos in illicitis complexibus deprece-
benderentur. Tantum uoluit apud prophanum
principem uirtutis religio ut non leges solum sed
et numismata armaret ad expugnanda uitia,
quā nec pater insuper suo ipse parcens filio.

Unam uobis securum permisit Christus et
uos hanc non uirabitis Christiani? Possem et.
Pariborum antiquam ciuitatem hoc referre in
qua adeò effloruit sobrietatis et continentiae
disciplina, auctore Cælio, ut ipsi non tantum à
coniuuiis conjuges suas arcebant, sed etiam os-
mni uirorum aspectu interdicebant, quo magis
nunc nostrarum commissationum pudeat nos
Christianos, quid tanto luxu, iactu magnificē-
tia, ac omnis exaltis lascivis celebrati uideremus,
ut non Christianorum coniuicia, sed ad pedes
comi bacchanalia uideantur. Evidem coniuic-
uiorum moderatum usum non reprehendo sed
nihil aliud quam coniuicia non sero inter eos
qui abstinentia et uigiliis dicati sunt. Non coa-
arguo quod subinde conuebitur a Christianis

STICA INTERPELLATIO.

ad solennes & publicas epulas, modo iracu-
temur sicut Christianos decet, sicut admonet
Paulus hoc est in Domino, modo absit sermone-
rum omnis malitiae & nequitiae, modo semper
a nobis obstructur prescriptio Apostolica.
Omnis sermo spurcus ex ore uestro non proces-
dar, sed si quis est bonus ad ædificationem fidei,
ut deo gratiam audientibus. Et rursus quodis-
dem alibi moner. Sicuti in die honestè ambules-
mus non in cœssationibus & ebrietatibus,
non in cubilibus et impudicitiis, non contentio-
ne et emulatione, sed induimini Dominum et
sum Christum et carnis curam ne agatis ad cō-
cupiscentias. Iam uero in quantum luxum &
quam Priapeam obscenitatem degenerarunt
Christianorum promiscue accubationes, que
ibi illecebre, que carnis adsintr lenocinia me
profecto referre nec dubium quin uos etiam
magis uidere pudeat. quid hoc est aliud quam
carnis curam agere ad cōcupiscentias? Et quid
mirum interim si Anglia hæc nostra tanta luxu-
ria quasi diluicio quodam exunder, ubi tot for-
mentis quotidie uobis etiam spectantibus nuc-
triatur. Non inscite a Bernardo quidem illud.
Currit inquit luxurie quadriga uoluitur uis-
tiorum. Iuglunie uidelicet uenbris, libidine co-
rpus, molitie uestium, orium corporis resolutione

DE CENSURA ECCLESIA
 Trahitur equis & que duobus prosperitate uite
 & rerum abundantia. Et qui his præsidet duo:
 Ignorantia torpor, & infida securitas. Quorum
 uitiorum fomes est ebrietas. Hunc in modum ab
 illo luxuriae currus depictus est. At qui hic cur
 rus nunquam opinor latius per omnes orbis plas
 gas uagatus est quam hodie. Quo magis uos
 uel officium uestrum, uel tot gentium exempla
 excitare debent, præstatiissimi patres, ut quam
 primum freна iis & quis iniciatur, qui nimis iam
 diu habenis uestris abusi sunt. Pudcat id ab
 Ethnicis ipsis esse præstitum, quod uestra in
 dustria, quem uincere debuit, noluerit imitari.
 Vos inquit Christus estis sal terre, at quis salis
 fructus est si nihil habet acrimonie in condiens
 dis iis que per se sunt insipida? Ita & uobis uis
 dendum est ne non id satis sit quantacunq; ipsi
 polleatis uirtute nisi quam plurimos etiam ad
 uestram sanctimoniam pertrahatis, eos coe
 ccatis qui sunt dissimiles. Grauitter profes
cto prætor ille Atheniensis quisquis fuit qui
Cherillum Lycurgi nepotē probum ac clemens
rem uirum laudantibus quibusdam, cum colles
gacius esset, Et quo modo inquit probus est
Cherillus cum ne improbos quidem sit acer
bus. Nec minus grauitter Antonius ille qui ut
est in uitis patrum cum agitatum olim erat ins
ter

18
XIIII
229.

18
1. c.
n. tom. 2

STICA INTERPELLATIO.

ter patres que potissima esset uirtutum ac bonorum operum, ac ubi aliis precationem, aliis ieiunium, aliis aliud collaudasset, ille omnibus prudentem & equitatem quam tuum. 19
uocant præculū. Proinde agite sanctissimi uiri
hanc quoque uirutē reliquis uestris uirtutibus
ac ornamentiis adiungite, ut non solum uobis pīj
sed etiam fructuosi sitis recip. Id autem expedit
te efficeritis, si agnoscentes muneris uestri au-
thoritatem, tam fideliter exerceueritis secundū
illud τὸ ἐπίεικες quod modo commemorauis-
mus. Vultis audire auctoritatis uestre sublimi-
tate? Sicut me misit uiuens pater, & ego mitto
uos ait Dominus, & mox: Accipite Spiritum
sanctum, quorum remisceritis peccata, remittēs
tur eis, & quorum retinueritis, retentae erunt.
Neq; enim ita existinetis quemadmodum nus-
per stulto opinionis errore inuiduit apud mul-
tos. Hanc Christi delegationem Petro dumta-
xat eiusq; sedis successoribus quasi hereditario
iure demandatam. Quorum inquit remis-
ceritis non simpliciter quorum remisceris. Quae-
cunq; patet Spiritus sanctus nimirum patet pos-
testas Apostolica. Vbicunq; sparguntur Eccles-
iae Christi, comitantur charismata Christi ac
claues Petri, ut nulla est πρωτοτοκία ap-
ud Christum nec ἴωτολικία. Petri uicarius

B.3. habens

DE CENSURA ECCLESIAE

26

habendus est non qui in sede sed qui in confessione succedit aut accedit quam proxime. Quem admodum apud Iudeos non omnes filii Abraham recensebantur, qui carne propaginem ipsius longo stemmate referebant. Non secus et ista spissitudine ac fide sunt metienda non loco et personis.

Quicquid Romanus Pontifex ualeat Romae, id est uestra pollet authoritas in sua cuiusque ditione, in sua cuiusque parochia. Eadem omnium potestas a Christo communicata, quicunque in Apostolorum uices titulumque asciti estis. Mundani sunt isti dignitatum ac fastigij gradus. Potestitia ac uirtus est non dignitas, ministerium non imperium functio Ecclesiastica. Agnoscitis igitur authoritatis uestrae pondus iam uicissim superest uobis efficiendum ut ceteris sentire et timeri dicant quod ipsi agnoscitis. Neque enim idcirco in theatrum hoc atque in oculis omnium uos constituit supremus choragus Christus ut statuae quedam otiosae aut mutae personae lychnum tantum preferatis ceteris in choragio exequuntibus, uerum ut a uobis potius actio penaliteret fabula. Quo magis circumspiciendum est ut persone uobis impositae cum decoro ac dignitate respondatis. Turpe profecto uidere fuerit ciuiles ac politicas potestates tam sollicitate satagentes sui munera, externaque gladio omnes

omnes recip. pestes ac uomicas debellantes, at
uos interim ita tenere uestrum gladium ut nis-
bil aliud quam tenere uide amini. Mihi credite
alios animos, aliam diligentiam postulat hec
mundi et ac nescio an postrema certe satis fer-
rea ac lapidea potius. Quantis traagœdiis iam
diu hic apud nos tumultuatum est inter patris-
tios ac plæbeos de agrorum finibus et propries-
tatis? Quæ quidem contentio et si superis-
ori anno erumpens non sine magna multorum
clade, maioriq; totius patriæ metu, tandem ut
cunq; Christi patrocino cōsopita est adhuc ras-
men nescio quo pacto scintillans in animis hos-
mimū ac intra occulta odia se se reprimēs quam
egre omni adhibita ui ac potentia restinguo po-
test intelligitis. Nec mibi hic coniūcere libet
quid consecuturum putem si denuo se se recol-
ligens maiori incendio hæc flamma prorumpat
deniq;. Quod quam longissime auertat Chris-
tus præcor, nec quicquam diffido quim auertat
ille. At uos interim cum Christo cur non admo-
uetis manus, cur non mature hic adhibetis illam
THYRIS ac censuram uestram, cur nō
ipsam mali causam statim in ipsis radicibus ius-
gulatis, unde tot dissidiorum suppulant semis-
naria, qua sublata, facile ea quæ reliqua sunt
consequi necesse est. Cur inquam uos hic qui-

pacis estis angeli, non consilii non opera uespera interceditis. Præsertim quum non alia nec promptior uel efficacior huic malo medela afferri possit quam à uobis ipsis. Quod si aperte ius me istuc eloqui uultis quod sentio, id dico. Si quis in choro uestro frater quisquam reperiatur qui auarus est, qui inique exagit et possidit Christi, qui cæteros deglubant uolentis rapinis, rursusq; è regione si quis talis reperiatur qui prefracte rebellis studet scandis listibus, qui irrequietus, qui superiorum potestati, hoc est, Dei ordinationi refractarius fuit, Cur uos qui Pastores præestis gregi iuxta Paulinam præceptionem non acriter increpati huiusmodi, qui si noluerit renalescere, cur non extermilio quasiq; triuiali proscriptio ne eūcitis è consortio Ecclesie, cur non Satana traditis qui Christo detrectat acquiescere, ut uel mature discat resipiscere uel suæ periculæ animæ intelligat. Quod si enim Christi doctrina hos omnes excludit è regno Dei, nec fieri potest iuxta Paulum ut quisquis scortatore est aut auarus, &c. sortem habeat in regno Christi & Dei, cur istiusmodi locus in Ecclesiis uesperis relinquitur: ex quo fit ut non solum falsa fiducia illorum lactetis animas ad maiorem perniciem, sed etiam hoc nomine turpisum la-
bem

bem cōcūlētis Ecclesiae Dominicæ. Quæ enim
de nostra religione apertæ uoces, quæ secrete
iudicia iactari apud alios existimatis, ubi cum
Euangelio simul tam prodigiosam auaritiam
subimgressam uident, quanta nunquam aliâs
Anglia hæc laborasse creditur, tum eam ab illis
etiam potissimum exerceri, qui potissimum se
uenditant professionis iactatione? Hoc modo
sincerum Dei uerbum nostrorum uitiorum in
gnominiam sustinere cogitur, idq; sc̄rè non ob
aliud nisi quia uos sic dormitis in officio, dum
non satis animose uos opponitis murum pro do
mo Dei, dum non arguitis pro iure populi, ac
ueritatis defensione. At tales esse conuinebat
antistites & præfectos Ecclesiae quorum fidei
commisit C H R I S T U S tutelam gregis. Pors
rò quod hic dico de auaritia, idem de ceteris
quibusq; uitiis affirmandū puto. Tot hodie uis
demus diuertia ac dirupta matrimonia, & quās
obrem? prætenditur crimen adulterij, citatur
ex Mattheo locus Christi. Et rectè id. At quis
intendit actionem adulterij? Maritus ipse.

Quam uerè non hic disquiro. Sed sit uerissimum.
Cur accusat? Scilicet ut hac repudiata ipse nō
uam sibi accersat pamphilam. Ex quo iam ues
tris coniecturis liquere potest qua potissimum
causa urgetur isti, nidelicet non tam zelo Euāt

B.5. gelice

LA
DE CENSURA ECCLESIASTICAE
gelice obscuruationis quam cirant, sed libidinis
potius quam ipsi omnibus uotis explicite satas
gunt. Nec de sunt etiam fortassis qui ex loco
hoc Christi satis irrevise (ut uidetur) intellexerint
et o horum libidinem seu olco camini nutriuntur.
Non hic insecto si qui ex scripturis necessariu[m]
parant remedium medendi coniugatorum quo
rundam infelicitati posse enim fortassis sic us
su ac temporibus incidere ut necessitas ipsa dis
uortium suadeat, ac tum demun mihi uidens
tut rite tractari scripture, quando ad necessis
tatem, non ad uoluptatem accommodauerit, quae
admodum huic qui ut nuper referebat, post
quam ter suae uxoris impudicitiae condonarat,
illam cum alio confugientem iam triennium frus
tra expectat, non absurdè fortassis diuortium
suadeas, at sunt rursus nonnulli qui rædio cons
iugij si quid semel deprehendunt in coniugis
bus ne tantillum postea condonant quantumuis
pœnitentibus, imò fortassis etiam studio uenâs
res quod queat copulam dirimere. His quam lis
citum sit repudium ex Christi uerbis uideant
Theologi. At enim qui recte scripturis uti uos
let non tam uerba ipsa arrodcere atq[ue] ad homini
num affectus accommodare debet. Sed quis uer
borum sensus, unde natum est quod dicitur, quo
ordine, qua occasione, quo animo, quibusq[ue] dia
lum

25
etum sit expendendum est, quum alioqui credibile esse possit, non id alia occasione Iudeis dis-
etum à Christo, nisi ut illorum nimis carnalens polygamian reprehenderet, tribuens interim illorum duritiei non nihil, quemadmodum Mos-
ses multum tribuerat. Proinde uidendum ne quod Iudeis oportune dicebatur, non eadem os-
portunitate Christianis obtruditur qui non Iue-
deorum repudiis sed charitate dicuntur. Tunc
enim magnū erat apud Iudeos non alia nisi stru-
pri causa repudiare coniuges qui ror habebant
repudiandi causas quod uolebāt ipsi. Nunc uer-
o quum magnum id ipsum consuetudo reddidit
ap. u. nos etiam propter struprū dimittere cons-
iugem, qui Iudeorum repudiis hactenus non
assueuimus, erat hoc prudentiae Theologicæ
consyderare, non quid simpliciter per se sit lis-
citum sed quid etiam temporis personisq; cōue-
niens. Sed age sit hoc modo omnino licitum ius-
ta Christi interpretationem quod asserunt.
Rogauerim interim ab istis, num licitam cens-
fcant reconciliationem inter coniuges post
contractam offensam. Paulus opinor non dif-
ficebitur. Quid si pars utraque reconciliari
cupit? Tanto magis licet. Quid si altera trans-
tum pars, quid si maritus ipse innoxius recon-
ciliari querit, altera recusat? At ille ne adduci
quidem

quidē uult facile ut asciscat alteram et iansim
primicias. Quid si pars noxia displicens sibi is
psi reconciliari expetit marito? Licetne illi an
non ignoscere? Non dubium est. Num equum
est ignoscere? Certè secundum naturam. Num
debet ignoscere? opinor iuxta charitatem. Et
quo modo id isti iam dogmatizant faciendum,
quod non faciendum clamat charitas? Utrum
qui iuxta charitatem debuit ignoscere quid si
mouuerit quum Lex permittit repudium?
In promptu est responsio Pauli qui ubi exerce
precepit ne vir dimitteret uxorem suam
motu huic etiam obiectioni subiecta cautionem
Quod si is inquit reconciliari nolit innuptus
maneat, nimirum dum tempus ferat reconcilia
tionem. Sed finge adhuc illud esse licitum, quās
quam hoc sit conuenientissimum facere, pros
pterea quod lex id uidetur permittere: Attas
men qui sinceri volunt esse Theologi non tam
quid permittit lex quam quid suadet charitas,
nec tam quid licet quam quid expedit spectare
opozzebat. Neq; enim quaevis legis permissio
nobis imponit agendi necessitatē, presertim us
bi aliud ferri cōsuetudo, alio uocat charitas que
omnis uite nostrae regula ac moderatrix esse
debuit. Sic itaq; hoc permissum ac licitum cons
ingem propter stuprum repudiare, nobis tamē
sunt

sumum illud ius sequi si non iniquum sane
nullo modo non in honestum suspicor. Restat
nunc ultima huius controversiae pars. Quid si
cum ille paratus est ad ignorandum, illa detinet
et at recipiscere. id enim est in quo omnis hinc
huius questionis difficultas. Quid igitur hic
mibi dicent isti οἱ λυσόγοροι μὲν cum Nazian
zeno loquar. Si corrigi ac castigari uolunt,
quarum tamen non perinde recipiendam ac corrige
dam existimant. Sim mori uolunt: quur si inunc
prius cum altera illum copulari, quam prior
coniunx sit mortua? Atque id nunc est illustrissi
mi patres in quo maxime uestram appello conve
suram. Neque enim haec res ab humanarantum
disputatione, quantum a uestra authoritate
pendet ac iuditio. Si qua in uestro populo exis
tant adulteria aut stupra huiusmodi, cur uest
ra authoritas non digna securitate aut emens
datam illam restituit marito reconciliandā, que
si uestris monitis atque cibatione haud uelit res
sanctificere habent Cesarie leges sum gladium
que ubi nos officio fucritis perfuncti uestro,
ipse postea fungantur suo, quo fieri tandem ut
dum nos contra peccata illa contra peccatores
utrimque sic dimicabitis uel minus peccetur iam
in republica Christiana aut minus erit offend
sionibus huiusmodi grauerit Ecclesie uestre.

Arg.

Atq; hec sunt que tum ad officium uestrum,
 tum ad Ecclesie Christiane incolumentem at-
 timere duxi, Etsi mihi nunquam dubium fuit.
 quin oculatissima prudētia uestra fatis per se,
 inō multo rectius quid ex priuati officij uest-
 stri & communis reip. interfit, perspiciat: ut
 mihi nihil hac in re necesse erat ululas Athenas,
 quod atuuit. cæterum quum tot grauissimorum
 etiam hominū partim quærclas audiebam quo-
 tidie nescio quid in uestra diligentia desiderā-
 tium, partim efflagitationibus insuper ad id
 pronocabar eoruū qui tacite ipsum à uobis mul-
 to obnixius expetunt quam ego que am dicen-
 do consequi, audacius hoc communī quasi eoruū
 omnium nomine profili, qui non tam sententiā
 meam cui parum tribuo, quam illorum iudicia
 simul ex deprecationem apud uos exponerem.
 Quorum primus est magnus ille ex uerè Euās
 gelici Edificij diuītūs D. Latimerus, qui
 iam pridem non solum huic me excitauit, sed au-
 thoramento etiam quodam sui nominis in hoc
 negotio communivit. idem nuper ex Reuerend.
 in Ecclesia Pater Londinensis Ecclesiarcha
 mecum egit, ut ne cæterorum hic nominare
 censem, qui non tam uocibus quam gemitibus
 id ipsum mecum agebant, inō non tam mecum
 quam per me nobiscum nunc agunt, ut uicerem

STICA INTERPELLATIO.

29

at Apostolicam illam in Ecclesia Christi anno
mauditionem in corrigendis hominum quos
rundam nimium iam sese cfferentium uitius ue-
stra maiori nunc cura ac autoritate restis-
tuatis. Neq; uero est quod in hac causa quocun-
admodum ceteris in rebus uel cunctabundi uel
meticulosi potius Parliamentaria suffragia ex-
pectetis.

Id etenim uobis in iis faciendum suaderem, que
per se non firma satis uel dubitationem subcūt
aliquam, uel ab humano consensu pendeant.
Quid autem humanus consensus in iis qua hu-
mana non sunt approbantur faciat? Quid hoc
aliud quam iuxta pariem in alieno foro ius
uestrum delitigare. Hec autem potestis ab i-
pso Christo profecta atq; ab eius A postolis in
uos dictiuata nusquam nisi à uobis solis pendet
qui dispensatores estis misteriorum Christi,
atq; ita pendet ut non ipsa parlamenti sed ipsis
humana parlementa subiiciantur. Ex quo nihil
lām restat quod ad hanc rem attinet nisi quod
in uestra dumtaxat diligentia ac uigilantia
firum est.

Et quid cum in uestro officio alienam expe-
ctabitis approbationem? Hanc à Christo eiusq;
Apostolis accepistis facultatem, hanc quiss-
que uestrum exercitat, colat, exprimat in suo
grege

DE CENSYRA ECCLESIA

gregè cum omni cura ac maiestate etiam mo-
do ad edificationem Ecclesie ut inquit Paulus
non destructionem. Hicq; magno studio uobis
cauendum est ne personarum amicitie aut pes-
ticulorum respectus ab illo constantie ac equi-
tatis gradu uos deuiciat, quemadmodum subi-
de apud alios usu uenire uideremus, ut aut inie-
mitius aut labore, sumptu, metuq; periculi
impediti minus pleriq; in officio peragendo
progrediantur aut quod sepius accidit à via di-
grediantur. Ad quos omnes affectus uobis sem-
per oculos claudendos cum Areopagitis illis
~~opacitate~~
~~et in die~~
meminatis, quine prophana tores sacrosant-
et in iusticie inuenirentur ius noctu ac in tenet-
bris dicebant, id eoq; que dicebantur audiebat,
dientes uero non uidebant. Quisquis est fras-
ter inquit Paulus qui in ordinate se gesserit,
equitas respicit nemine at in πρωστορεια
nunquam seruat equitatem. Sicut Sarrapa aut
quantumlibet prepotens siue amicus aut quia
cunque fuerit qui professus religionem Christi
moribus deturpat religionem hunc ferre non
oportebat. Memorabile extat Cleonis eximis-
plum qui cum rem pub. attingeret uocatis amic-
cis uelle se ius amicitie renunciare aiebat hoc
ratione quod difficile opinor illi uideretur sis-
mul ex amicitie ex officio satis facere. Quo
turo

Eccl.

turpius uobis fuerit qui Christiane fidei estis
 propugnacula in Domini causa scriuire homi-
 nibus iisq; affectibus obnoxios esse a quibus
 prophanos etiam ~~sinac~~ ~~τόλον~~ tam immu-
 nes uideris. equalitas inquit Solon non dignit
bellum. At haec equalitas quibus magis conue-
 nit quam uestro ordini. Aut ubi magis prestata
 da quam in hoc negotio? Huius equalitatis
 magnus magister fuit D. Ambrosius qui nec
 in ipsum Cæsarem Theodosium ueritus est ex
 communicationis cōtorquere gladium ex quo
 quid uobis in minutiorum hominum grauioris
 bus flagitiis sit imitandū facile uiderē nisi nul-
 los habetis oculos licebit. Sed de his fortasse
 prolixius quam negotiorum uestrorum ma-
 gnitudo audire sustinet: certe uerbosius
 quam ipse institueram, & tamen concisius
 quam recitante postular latitudo ac immensis-
 tas. Debueram enim postquam de potestate
 uestra disserui proximo loco de iis que huic
 confinia sunt, tum imprimis de uita uestra at-
 tingere que una res omnium grauiſſime mihi
 ad hanc rem attinere uideatur. Neq; enim pos
test adulterum excommunicare, neq;
 qui totus mundū spirat poterit auarum digna
 fronte redarguere. Ipsum prius hisce bulleis
 bus uacare oportet qui iuxta proutbium aliis

32
sic futurus medicus. Dici non potest quanto
pere debilitat authoritatem censure uestra,
cum ita usus incidit ut qui admonitus errat
sui ipsa uicissim Parochio respondere possit.
Eüce prius trabem de tuo oculo. Qui quotis
die madet ebrietate, qui gaudet assidere pocu
lis, qui totus flagrat uindicta incendiis qui ro
tis inscruit mundanis commodis, qui studet as
lœ, ac otio se accommodat impudenter hac
ille ceteris exprobrabit que in suum rectora
caput grauiori iuctu referre queant. **Quis es**
nun tulerit Gracchos de seditione querentes
ut est in Satyra.

Proinde quoties ad aliorum acceditis res
prehensionem, id semper facite ipsi irrepre
hensibiles, atq; ita ut legem interim illam Sa
tyricam perpetuo sequatur censura uestra.
Loripidem rectus deridat ethiopem albus.
Ita fiet ut et maiorem fidem authoritatemq;
uestra inueniat excommunicatio, simul et as
lii maiorem tum peccantibus pudorem, tum
peccandi formidinem incutiat, quando non
tan uerbis quam uita se uident uestra pudes
sieri. Atq; de hac re hactenus alias foris
alia et explicatius et oportunius. Intrum satis
sit hec uincung; à nobis delibata esse que de
officio uestro, authoritate, ac uita dicenda uis
debantur.

debantur. Si qua sunt alia quæ in hoc argumēti genere breuitatis causa à nobis prætermis-
sa videbuntur. Prætermisimus autem multa,
ea uestra cura suscipiet diligentius perquisi-
tenda. Neque enim uos hic instituere, sed
perfunctoric tantum admonere decreuimus.
Nunc à uobis ad ipsam excommunicationem
conuertemus orationem, de ea re uiciſſim pari
compendio quid sit statuendum, quæ ciuiſ ūta
litas quaq; forma administrandam censeamus
admonituri: Hac tamen lege ne quis interū
me τοῦ νομοῦ ἡμῶν hic agere aut aliorum ius-
diciis mea sententia præiudicatum uelle existi-
met. Parum mea refert cuius uincat sententia
modo uincat pietas, modo exulet improbitas,
modo quod utilissimum Ecclesiæ fues-
tit undecunq; dispiciatur.

C.2.

Quid sit Excommunicatio.

XCOMMUNICA
tio iuxta ētymοr ipsius
τὸν λόγον nihil aliud
est quam ē cōmuniChri
stiane congregationis
cōtu profligatio, op
posita huic quod Grēci
dicunt ἔκκλησιά ἐρ

quod est in cōcionem uenire aut congregare.
Ecclesia itaq; uarie dispersos ac dissidentes os
pinionibus in unam fidem, unum Deum, ac u
num baptisma colligit sacramentis iūsdem cœs
tesseris agglutinat, eandem salutis spem pro
ponit omnibus, extra quam nulla est gratia
participatio. Excommunicatio contra simul
collectos dissociat, cōunitatem diuelliit pers
inde ac si quis ē corpore membrum resecatur
quod male coheret, reliquisq; membris perni
tiosum sit, aut si quis ex arbore uariis undiq;
ramis luxuriantे surculum aliquem de crun
catum abūciat qui iam radice succoq; natu
destituta οὐποτεφύλλα καὶ οὐσιούς φύσει,
ut dicam homericaw, sed prorsus emori atq;
flaccescere cogitur, unde sicut apud iurecons
ultos

STICA INTERPELLATIO.

35

Ultos exilium mors ciuilis dicitur, ita apud Theologos excommunicatio que Ecclesie exilium est, mors animae appellari potest, donec is qui excommunicatione exultat in gratiam redierit cum Ecclesia. Porro Paulus in sua apud Corinthios excommunicationis sententia sic illam uidetur definire, ut sic carnis ad Sathanam traditio, que definitio licet uerbis diuersa eodem recidit. Nam quoniam extra Christum nulla salutis expectatio est, sed omnia in ius Satane transiunt quaecumque sunt a Christo aliena, ut trinque hoc ex se iungi a Christo ac tradi Satane idem esse constat. Quod quum ita sit execrabile apud Christianos ut nihil possit in hac vita esse detestabilius propterea opinor a Grecis αὐθιμαξ dicitur que vox ut auctor est Hieronimus apud Iudeos grauiissimam quendam ac ultimam execrationem significabat, uel quod αὐθιμαξ αὐθοῖς αὐθινου, se posita ac dicata a communi populi usu ad sacram aliquod institutum dicebantur. Ex quo sumptum uidetur ac translatum ad nostros homines, ut quos a Christiane communionis sortio execrari uelime eos αὐθιμαξ ἵζει dicuntur.

Quae cum ita sint, cauendum est cum omnibus pariter Christianis ubi nunc intelliguntur

C.3. quam

DE CENSURA ECCLESIA:
quam non leuis sit res ē rep. Christi ciectio
ne temere eam suis flagitiis commercantur, tū
ēcclesiasticas oīs sigillatim, ne ipsi cuiquam res
miceret nisi necessitate adacti hanc exigāt anī
maduersionem, illudq; semper meminerint, pa
storalem hanc censuram sibi non aliter permit
ti in ouiculas Domini, nisi dum taxat ut ex
Paulo liquet ad interitum carnis quo spiritus
saluus sit in diem Christi, hoc est eodem inter
prete, ut pudore suffusi ac merore iusto cons
ternati cum incesto illo resipiscant ē laqueis
diaboli. Proinde quisquis hanc censuram admi
nistraturus accedit, huic in primis prudentem
consideratq; seu ut cum Rabbano Mauro los
quar discretam quandam cautionem adhibere
oportet, ne plus minūsue facit quam usus pos
tular. Huius cautionis & ipse admonitor est
D. Aurel. Augustinus libri de pastorali censu
ra tertij cap. 2. contra Parmenianū Epistolam
sic commentans in locum Pauli. Scripsi uobis
in Epistola non commisceri fornicatorū, &c.
Non aliquid nouum aut insolitum dicam; sed
quod sanitas obseruat Ecclesiæ, ut cum quis
quā fratrum, id ēst, Christianorum intus in
Ecclesiæ societate constitutorū in aliquo tali
delicto fuerit deprehensus ut anathemate dis
gnus habeatur, siāt hoc ubi periculū scismatis
nullum

nullum est, atq; id cum ea dilectione, de qua is
pse alibi precipit dicens, ut inimicum non cū
existimetis, sed corripite ut fratrem, ex ads
dit: Non enim estis ad eradicandum, sed ad cor
rigendum. Et sequitur: Ita enim ex salua pace
corrigitur ex non interfectorie percutitur,
ex medicinaliter uritur. Atq; ictum contra
Parmenium idem Augustinus ubi de tollendo
malo disputat Excommunicationem hanc cor
reptionem uocat separationis, eamq; non pes
rimendi odio, sed studio sanandi admonetri ads
monet.

Porro et si hæc diuidi non potest excommunicationis
catio quum simplex sit atq; impartibilis, habet
tamen officijs gradus quibus aliter atq; aliter cam
metiri possumus. Primus atq; infimus est exco
municationis gradus quum Ecclesiastes si quā
do contingat in eorum incidere consortium
quorum uel dicta uel facta aliena uidebuntur
ab instituto ac puritate Christiana, cuiusmodi
non parū multi hodie reperiuntur inter Chris
tianos, ipse uultu ad grauitatē censuram cōs
posito, legitimāq; auctoritate acriter castis
get indecoros ipsorum mores, qui si nec ita
uolunt in ordinem redigi subducens se illico,
quasi abborrens, illorum relinquat contubera
rium. Hæcq; priuata excommunicatione dici po

DE CENSURA ECCLESIAE

est, uel pastoralis illa correptio tantopere à Paulo in literis inculcata que perpetuo à pastribus obseruanda est promiscue in omnibus admissis turpibus ubi cuncti se ostendit occasio nec pastoribus solum, quanquam ab iis aptissime castigatur à quibus instituitur populus, sed idem pariter ab omnibus fieri Christianis quidem non improbarim, modo circa supercilium, modo absit illa immodica quorundam suspersticio qua nunc nostri temporis nonnullos Euangelicos correptos uidea. Hi enim quum singularem sibi proponunt sanctimonie perfectionem, adco austерum uitae propositum ingrediuntur, ut uix cum promiscua multitudo dicat, certe cum malis nullo pacto sibi permitteunt commercium, quod tamen non esset reprehendendum si prius nobis definiret qui essent mali aut ne eos malos omnes existimarent qui non sunt suae fraternitatis. At isti uideant ne dum tanta austерitate sibi interdicunt aliorum consuetudinem ipsi interim magis sibi ipsis blandientes quam aliis utiles reperiantur, magisq; à se abalienant quam ad suam pietatem attrahant quos malos indicant. Semper enim nescio quo pacto odiosum est quicquid prius tum est ac singulare. Proinde circumspecta hic cautione utendum est in hac re ut non quid nobis

STICA INTERPELLATIO.

39
nobis potissimum sit facere sed quid aliis ex-
pedientissimum, id consectemur, semperq; nos
bis finis ille in excommunicandis aliis respici-
endus est, finis autem est peccandi pudor &
malorū correctio. Si tibi displicant vulgi mo-
res, ne captes cum iis frequens cōtubernium,
rursum nec ita sis perpetuo Timon, ut ubi te
rarior occasio aduocat, fastidias ire, sed ita se-
gerat modestia tua in malorum conuictu, ut
uel illos deterreat à turpitudine, aut si id non
continget submoucas te à Sodalitio ut ceteris
pudor reclinquatur.

Ita fieri ut nec tuam reprehendant incivili-
tatem, & suam ipsi facile uidant reprehensio-
nem. Sic monet Paulus uitare hæreticum
hominem, sed quo modo post unam inquit &
alteram admonitionem, nec tamen id ipsum cui
uis precipit nisi Timothæo pastori & Epis-
scopo, & quem in finem? certè non ob aliud
nisi ut pudeat sic eritatus, uel iam minus in-
ficiat ceteros contagij periculo. Deinde ne
temere in quibuslibet offenditionibus hanc ex-
pediamus excommunicationem, Hæreticum
hominem inquit deuita hanc unam pestē ceu
omnium atrocissimam potissimum sic plectens
dam iudicans. Cum enim tot sunt præcrema-
orum genera, omnia quidem bonis uiris declis-

DE CENSURA ECCLESIA

īanda. Sed tum maxime hec p̄fōrēdā est ex
communicatio ubi quid maxime cedit imp̄
niciem Ecclesiae.

Ceterum hic perspicaci Fastore est opus
qui quae uera sit h̄eresis recte discutiat
non ad errorem iuditij sui, sed ad sanum sc̄ris
pturæ intellectum. Iam uero quibusdam ita
accidit Pastoribus ut zelo magis quam iudic
tio ducti, dum h̄ereticorum nomen tam impos
tenter insectantur, non alia in re sc̄re consu
munt etatem suam quam per sequendis h̄eres
ticis, imò pro ipsis h̄ereticis plerūq; tanta est
īnsertia, in ḡnesios Christi ministros uideātur
katax̄ eūdōmāp̄l̄v̄p̄, ut cum Xenophons
re loquar, quos nec devitare tantum satis pus
tant, nisi capitaliter etiam persequantur, idq;
non post secundam admonitionem lege Apos
tolica, sed nec sc̄mel admonitos uiuis flammis
tanta est crudelitas, tradunt exurendos.

Quae Tartarea Alecto tam Scythicam hanc
sc̄ritatem insperauit mitibus Pastorum ani
mis? Atq; horum martyrum sanguine quasi
fluvio quodā p̄fūm, nunc madent exundatq;
omnia. Quae res non dubium est quin diuine
uindictæ non tam celerem quam acerbam ex
candescentiam tandem excitabit in omnes eos
qui h̄aud tempestive resipiscunt. Quod die ade
sc̄ne

STICA INTERPELLATIO.

uenerit qui non tardabit fortasse, iustissimum
fuorum uimdx cui ista iudicandarelinquentur.

Secundus est excommunicationis gradus
ubi is qui administer est Ecclesie simul cum
ceteris communis spiritu coeuntibus palam in
publico congregationis conuentu proscribit
aliquem ex albo Christianorum, omnibusq;
Ecclesie numeribus expoliat caratione ac for-
ma, quam in Mathæo Christus describit, Paus-
lus in Corinthio exprimit, quod tamen nisi im-
gravioribus admissis uix ita habet locum, ubi
aut priuata monitio nihil proficit, aut ubi ins-
igne aliquid committitur quod publicam Ecc-
clesie labem secum ac infamiam trahit. cuius-
modi non paucæ passim incident offendit in uis
Christianorum, quæ nullo pacto in
Ecclesiis bene instituendis
ferendæ sunt.

Quæ necessitas ac utilitas sic ex-
communicacionis.

VM nō est aliud quod
eque uel Dei uia dictā
accelerat, uel religionē
apud homines infamen
redit quam hominum
impietas religione abus
tentium. Evidem non
tam utilem quam necess
ariam hanc excommunicationem duxerū.

Quod si enim politicae leges præter legem
uiuentem ferre non soleant, sed aut in exilium
eliminant aut alio supplicij genere uindicant.
Quanto minus in Christi religione ius conces
denda est impunitas qui tam sanctam profese
sionem sua impuritate non solum contaminat,
sed Deum ipsum hoc nomine potissimum blas
phemant. Per uos inquit blasphematur nomine
meum inter gentes. Quod nec Deus in David
de suo quamvis alioqui sanctissimo Principe
perferre potuit. Is enim duplii impunitate præ
uaritatus est in nomen Dei sui. Sed quid audit
a Propheta. Veruntamen quoniam blasphem
are fecisti inimicos nomen Domini, propriu
serbum

STICA INTERPELLATIO.

uerbum istud, filius qui natus est tibi mori
morietur. Habetis archetypum diuinae seuer-
ritatis, Nunc quid uobis superest nisi ut exer-
plari uestra quod fieri possit respondat imis-
tatio, qui hic Dei uices geritis. Est enim pro
officio uestro id necessarium, pro Ecclesiis sa-
ne uestris utilissimum. Vultis uidere huius ex
communicationis utilitatem? Principio uobis
scum perpendit et quid ex huius neglectu ins-
commodi aliquam multis annis accreuit et aces-
crescit indies. Quam multi paupes obambu-
lant scurræ circumforanei, tenebriones, uen-
tres otiosi, μυθοτεχστοι, petaces, mcri Sys-
cophante decoctores, quadruplatores, thrae-
sones, auari, qui sub pretextu Euangelice
paupertatis insidiantur alienis pecuniis, ob-
tendentes spiritum Euangelicum emergunt
ad summas dignitates, sub Christi nomine nis-
bil aliud quam uentris et auaritiae agunt ne-
gotium. Quæ quidem portenta si uerum fate-
ri uolumus quid aliud iam diu aliuit ac fouit in
Ecclesia nisi immodica uestra et dissoluta le-
nitas. At qui ex ipsis offendiculis quanta an-
sa calumniandi prebita sit iis qui opinione resis-
tiunt à nostra professione aliis fortasse diffi-
cile erit creditu, uobis autem facile erit intel-
ligere si doctorum quorundam Epistolas ac
libellos

DE CENSURA ECCLESIA
libellos in nostram doctrinam euulgatos le-
gentes paululum contemplari libeat.

Et quid tum utilius Ecclesiis uestris statutū
poterit quam si huiusmodi sentinis rempubli.
Christianam quam primum defecatam reddis-
deritis. Id autem nulla ratione confici facilius
possit quam uestra procuratione, si quam as-
perrinos uos correctores præbueritis, redar-
guendo, monendo, increpando, excommunicā-
do si quas huiusmodi in grege uestra foeditas-
res enasci confixeritis. Ita demum fiet ut ne
adeo se efferaat effrenis hæc peccandi licentia
in Christiano populo. Quemadmodum in ciuī-
tate recip. constitutione nulla morum disciplina
retineri poterit sine legū nimis ac suppliciis,
quibus ceu cancellis ac repagulis indomita
uulgi natura restringi solet à maleficiis. Sic
et in uestra administratione asperitatem non
solum utilem sed et necessariam statuo, uel
ad incutiendum cæteris timorem, uel ad pu-
dorem iis ipsis conciliandum qui redarguuntur.
Vtrunque enim efficit docti Pastoris se-
ueritas.

Apparuit hoc in Ambrosio quem modo cis-
tauimus, cuius tantū ualuit authoritas, ut Cæs-
sarianam etiam ferociam nullis alioqui armis
nec legibus superabilem edomuit. Apparuit
nuper

nuper in Marti. Luthero qui ut accepimus in
contubernalem ipsius amicum quendam Vvita
senbergensem ciuem saeuens quod is professa
sus Euangelium usura, auaritia ceterisq; nos
tis publice infamis esset ac propterea a pris
uato suo consortio excludens hominem, effe
cit tandem ut is partim pudore, partim dolos
ris impatentia uictus solum uirtute coactus
sit tantum habet momenti Pastoris diligentia
sedulo fungentis suis partibus, praesertim si
grauius sit uir, undiq; crectus, qualcmq; tpm
προσβύτερον ad Titum suum describit Paus
lus, in quo non tam officij quam uirtutis enis
tat authoritas.

Quo fiet ut non solū eius reprehensio gra
uis, sed ipse etiam aspectus terrori sit futurus
delinquentibus. Ea quippe uirtutis natura
est ac uis propria. Semper occulto quodam
pudore quasi fulgore sui perstringit cons
templantium oculos, ut nullus sit impudens
tiae locus ubi adest ipsa. ad hanc itaque is
maginem uitam oportet instituere eos quib
presunt moderandis populi moribus, ut non
solum iusta censura corrigantur, quae pra
ue fiunt, sed ne quid etiam praeue fiat, si
fieri possit, quod corrigatur. Id autem et si
potissimum in communis populi sua cuiusque

DE CENSURA ECCLESIASTICA
cura ac diligentia situm est, huius tamen magna pars in pastore ipso incumbit si grauis, si doctus, si temperans, si ea grauitate ac castitia uultum, incessus, omnesque uite actiones temperet, ut nemo reprehendat, omnes imitentur, ut quantum ciuius officium terrorē inferat, tantumq; uita ipsius pudorem incusat non recte se gerentibus. Alioqui qui totus luxuria ac temulentia diffudit, cuius uita nihil discrepat à reliquo populo, qui se adiungit malorum consuetudini, qui arridet in honeste dictis aut factis iurpiter deniq; qui nulla in re se ceteris ostendit meliorem huic prorsus omnibus perit corrigendi grauitas atque authoritas.

Neque enim omnino hic agitur, quemadmodum in polita animaduertione. In ciuibus plectendis noxis uniuersa uis in ipsis pensat legibus. Hæc uero censura qua tota spiritalis est, magisq; ad pudorem ac resipiscens tiam quam supplicium peccatoris accommodatur, non tam in supplicij grauitate, quam ipsa supplicij grauitas in uita Pastoris sita est. Quo maiori cura Pastoribus aduigilandum est, qui aliorum futuri sunt censores, quali uita ipsi sibi gignant authoritatem apud populum. Nihil autem magis conciliat aut eleuat auctoritatem quam sua cuiusque uita ac mores. Ita deinceps

demum hæc in diis futura est censura Pastos
talis si ipsi graues se uitios prestitrint Pasto-
res, ratiq; integritate qui non percutientes
solum, sed racentes etiam metuantur, nec qui
uocè modo sed præsentia ipsoq; aspectu detrac-
teant, cuiusmodi olim de Catonis censorei gra-
uitate prophanum quidem illud sed spectabile
tamen exemplum extat memorie proditum, si
tamen fas sit Christianos ad prophana exem-
pla uocare, ceterum nos in hoc quantum mos
menti habeat ipse in se uirtutis uultus quod
ad nostrum institutum attinet facile uidebis
mus. Agebatur comoedia in qua meretrix in-
ducebatur publice se prostituens, que cum la-
ueste diduceret, Catonemq; animaduertiret
in proscenium aduenire, repente se à gestu
cohibuit, cuius sic repentinam mutationem
cum ceteri admirarentur respondit ipsa. Ses-
uirus inquietus Cato in spectaculū uenit. Itaq;
perterrita uiri reuocentia destitit ab actione.
Iam quid si istiusmodi Catones multos habes-
set rep. Christiana, quanto minus haberemus
quod detestemur in publicis moribus. Nam si
uerum fateri uolumus quid aliud & que dissols-
uit in uulgo uite & firmitatem ac dissoluta cos-
rum exempla quos exemplaria esse oportebat
gregis. Quemadmodum & retrosum nullis

D,
fcte

ferere magis quod corundem exemplo si bos
ni sint ad uitatem pertrabitur popularis iniur
atio. Fit enim nescio quo modo, Semper ad pa
storis habitum populi respondent mores. Quo
magis ea res curae esse conuenit primum illus
triss. regi nostro, qui secundum Christum cas
put est Ecclesiæ sue tum cæteris omnibus ma
gistratibus ac Episcopis, quales adsciscantur.
Pastores ad spiritu alia hæc gubernacula, quæ
do ex hoc una cœu fonte scaret quicquid est as
pud Christianos usquam uel boni seu corrup
tæ. Et tamen in hac re una omnium maxima
quam remisse negligentes summus? Quisq; ad
suam sere rem attentior sibi uiuit. Alij aliis au
scruntur cupiditatibus publicarum rerum exis
tua est ratio. Ita dum ad Ecclesiæ detrimens
ta publice conniuetur, sit interim ut promiss
e sine delectu a quibuslibet rapitur aut res
dimitur Ecclesiastica administratio: ex ut
quisque est pecuniosissimus, ita aptissimus has
beri solebat qui gereret prefecturam in popu
lo Dei. Sed hæc magis alia conueniunt opor
tunitati. Nos interim monitoris uicem
hactenus functos sufficiat.

CAP. III.

Quæ formula ac ratio excommun-
nicatio adhibenda.

VID sit Excommunicatio, quæ eius necessitas, fru-
ctusq; explicatum est, iam
qua ratione ac ordine sit
accommodanda, non quid
optimum sed quid nobis uis-
sum fuerit, nec tam sententiam quam consiliū
proferemus uel conferemus potius. Postquam
igitur ea uidebitur sceleris magnitudo, uel
peccatoris obstinatio, quæ alia ratione frenas
ri nequit, ut neesse sit ad excommunicationis
receptionem configere, Primum est ut talis ac-
cedat minister, quemadmodum dixi, cuius os-
mnes uite actiones grauitate ac authoritate
quadam condiantur. Id enim non paulum ads-
det ponderis anathemati. Vix enim ficti pos-
test ut anathema metuatur, ubi actor mini-
sterq; negligitur anathematis. Neq; alia uide-
tur causa cur tantopere in contemptum abiit
iis pluribus annis in Ecclesia excommunicatio,
nisi quod ab illoris quibusdam pedibus ac mas-
nibus theologis administrata est. Deinde ubi
res dignum nacta fuerit ministrum, istum obs-

D.2. scruct

DE CENSURA ECCLESIAE

seruet eam excommunicandi formam que ab
omni superstitione longissime absit, quia pro
xime accedat ad diuinam præscriptionem, in
qua illud principio obseruandum ex exemplo
diui Pauli, ut non nisi in publico conuentu ca
fiat sui cuiusq; gregis, ubi Parochus diligenter
edifferet apud populu de Christiana sinceritas
te, de peccati atrocitate, ac penitentia, de uinc
dicta Dei, deq; Ecclesiæ litigantis ac soluentis
authoritate. Deinde mox Ecclesiastica graui
tate aget contra illum, sed ita ut simul cum ille
lus spiritu cæteri in suo coetu quiq; consens
tiant. Fortiori enim energia percellit quod à
pluribus proficiisci intelligitur, Si tamen id
sieri poterit. Sin nequeat, at ut pleriq; saltim
assentiant boni. Sinneq; id obtineri possit ubi
uel potentia metuitur, uel fauor intercedit ille
lus qui cucitur, neutquam id tamen cordatum
Pastorem tremorari debet quo minus suas imò
Christi partes gnauiter obeat in uindicando
ac corrigendo scelere, hoc est: Si criminis atro
citas causaq; religionis postulabit, fratrem ille
lum quisquis fuerit sine omni persone aut pos
tentia respectu è Christianorum numeri,
communione sacramentorum, temple, ac oras
tionis publicæ submoueat donec mutata mis
ta dignum se ostenderit reconciliations.

Quanquam

Quanquam interim Pastor ea moderatione positoq; omni priuato affectu excommunicatio hæc attemperet, ut eam illico excipiat communis ac fraterna deprecatio pro hominis conuersione. Absoluta demum oratione nō erit fortassis inutile si Ecclesiastes suis interdixerit omnem cum excommunicato consuetudinem quo magis pudeat sibi relictus ac destitutus suorum conuictu. Idq; cum Pauli prescripto quadrat ubi siq; admonens Corinthis suos si quis inquit est uestrum scortator aut auarus &c. cum eiusmodi cibum ne capias. Habetis tenuem modo ac umbratilcm ex communicationis nostre idem non in aliud à nobis imprecentiarum descriptam, nisi ut ceteris dumtaxat inueniendi ac cogitandi occasionem suggeramus, si quid aliis, quod absolu tius excusiusq; videbitur, in mentem uenire poterit. Omnino autem cauendum est quod ex ego imprimis admonitione dignum existimo, ne quid hic quemadmodum ceteris in rebus obrepat humanæ superstitionis que huius ministerij dignitatem infuscat minuatq;. Has etenim nescio quot annis in plerisq; Christianorum Ecclesiis Excommunicatio hæc in locu luriam ac obambulatoriam quandam fabulam conuersa est, in qua poenitentiarius producet

batur induitio lineo, qui a dextra cereola pro-
ferens cruci, id est idem poplite flexo, per pasto-
rem uirgula candida demulcetur. Arg; haec
disciplina pœnitentiaria appellabatur. Etiam
cum is fortasse qui circumducatur, nulla di-
ceretur pœnitudine, tum nec omnibus delictis
nisi fornicationi potissimum haec constituebatur
disciplina, nec hic etiam omnino nisi ubi tenuior.
aliquis deprehenderetur cui paratus non erat
quo redimeret pœnitentiā. Ceteris nec pena
nec culpa statuebatur, iuxta Satyricum illud:
Parcit uirga lupis et oues consorit plectit,
Preteritis crassis miseros grassamur in iros.
Quanquam haec quoque disciplina non dubitem
quum pia ordinatione proposita sit a maioribus
Attamen quantū inter hanc Apostolicāq; excor-
municationē interest, si uera spectemus Christi
stiani gregis correctionē, facilis datur existia-
mandi copia. Ceterū quum totū hoc negotiū
non tā p̄ceptis constat omnino, quam intera-
dum pro temporis loci ac personarum qualita-
te, reliquarumq; circumstantiarū habitu etas
etanda est, et hanc partē relinqua arbitrio pa-
storis, in quo semper requiro talem diligentiam
cū prudētia coniunctā ut nō solū per se intel-
ligat quae sunt temporibus cōuenientia, sed p̄
sedulitate etiam ea uelit p̄stare quae eas
dificandae Ecclesiæ iudicat utilissima.

CAP. III.

In quibus potissimum vitiis adhuc
benda excommunicatio.

IRVM est in qua-
tam depravationē hæc
nuper ut pleraque alia
abire cœpit apud Rom.
Pontifices expulso Ec-
clesiastica, quo teliges-
nere ceu delphico glas-
dio ad omnia ueritatis
abutebantur, sed nunquam frequenter quia
ad priuatam uimicitæ molitionem. Sic Innoc-
entius. 3. Philippum suuie ducim imperas-
torum, quod nescio quid non magni criminis
in pontificē admisisset diris denunciebat. Idem
que mox Orthocim quenam prius ipse met aduc-
fus Philippum excepit, paulo post et ipsum
ab priuata nimisq; leuam offensiunculam ex-
communicauit. An. 1298.

Sic An. 1280. Guilielmus Scotorum Rex
qui in suo regno Ioannem quendam designatus
rus Episcopum, cedere recusauit suffragiis
Papæ in altero quodam Alexi surrogando, ab
Alexandro Pont. propterea cum uniuerso re-
gno tetra excommunicatione multatus est.

Simili quiddam ex de Henrico Eboracensis
olim Ecclesiae Decano, totaq; eius cohorte co-
memoratur, qui quod in uestimentis cantio-
nibus haud dignabantur Galfridū Episcopum.
suum prestatoli, ut Apostolice excommunicis-
cationis pariter omnes eliminati sunt.

Sic Ludouicus Bauarus Cæsar qui haud
alio nomine quam quod ante coronationem
imperiali auctoritate uti in Italia auderet,
a Ioanne Pontifi. uigesimo secundo sacris ins-
terdictis est.

Similis cuiusdam farina ex hoc quod in Ro-
manos ciueſ à quibus facta est aliquando ira-
suprio in bona Pape, licet nō preter causam.
Innocentius, xrysus excommunicatione iſſe-
uindicauit. 119. 8.

Ut interim de Beuerlaſſib; qui obſer-
v. 46 Galfrido Archic平ſeo. et Romario epape-
tas anathemati succubuerunt, ut de Friderico
co Barbaroſſa, de Henrico. 4. Henrico. 5. Fris-
derico. 1. Philippo Friderici filio. Othonc. 4.
Friderico. 2. ac Conrado ipſius filio, qui omnes
uno ordine pontifica execratione preteriul-
lam granę causam percussi sunt, cumq; his in-
numeris alia, silentio transiliamus, quibus ubiſi
que exemplis diſſluent omnium fere regnorū
imperiorū. At qui id nostro Pastor i omni studio
uitandis

uitandum est necubi publicum exclusionis res
medium nisi in publicis delictis magisq; ad
Christi Ecclesiæq; quam suam spectantibus
causam admoliatur.

¶ Porro cum uaria ac innumera sunt peccan-
di genera quibus obnoxia est humana infirmi-
tas in omnibus quidem ostendenda est diligenc-
ia pastoris sceleritas, at non continuo in omnibus
proferenda excommunicatio, sed magna pru-
dencia uigilanti pastori circumspiciendū est,
quid cuiusque temporis ac cause ratio por-
stulat. Incidunt aliquoties offensiunculae ad
quas ut dixi conniuncte cogetur pastor, quem
admodum Gymnasiarcha in suo pedagogio aut
princeps in rep. dormiscit ad multa. Porro nos
nulla sunt peccata que admonitionem aprius
recipiunt quan excommunicationem. Rursum
quedam eius sunt generis ut uel rci ipsius as-
trocitae, uel ipsum peccandi genus, uel peccas-
toris conuincia præscutem exigant animad-
uersionem. Cuiusmodi uidetur adulterium,
incestus, iux si qua alia noua libidinis genera
exoriuntur, qualibet etas passionis gignit in-
finita, ut interim de hac urbe nihil dicam in
qua sic omnia repagula dirupta uidetur efs
frenis impudenter, ut pudcat propemodum
commemorare que audiuntur. Ad hanc faro

DECENSURA ECCLESIAE

maginem accedit etiam blasphemia, idololatria, persternatio, parentum aut magistratus violatio, rebellio, heres semel aut iterum admonita, quae tamen uera sit heres, iudicij aut ueritatis oppressio, breuius quicquid eiusmodi est quod infamiam aut perniciem infert Christiano ceteri, qui locus non solum includit cædes ac latrocinia, quæ legibus pleras sunt, sed omnem iniuriam eorum qui in justa apercione occupat aliena bona, qui a lios sua potentia opprimunt, qui cum iniuriapellunt alios, aut rapinis immodiisq; exactionibus preter eorum deglubunt tenuiores, qui ne pharisa arte procurant publicam caritatem, quibus ut inquit Theognis, φίλα ταῦτα γένηται παντού τοι ειλικρίνεις Κέρδεις οικοσίει σύμπαντα δρχόμενοι.

Hucq; pertinent foenus, usura, ac quæsius illegitimus, quibus et si consuetudo permisit ueniam, Sane Christianæ literæ non permisuntur, et hinc uerbi iheronimus monostichum.

Quanquam in his quoq; aliquoties si quis requiret præcedere admonitionem, euidem non pugnabo admodum, modo talis præcedat admonitio quæ sit uchemens, efficax, quæq; mox secum trahat excommunicationem, nisi illico emineat emendationis fructus. In casis

57

teris uero minutioribus delictis ita se gerat Christianus Pastor, ut nulla sit tam leuis turs pitudo, in qua non asperrium se prebeat correctorem, Quod si Paulus εὐποτελία χρι
illam quam nos festinuitatem dicimus tanto-
pereq; in nostris prædicamus combibonibus,
prorsus excludebat e Christianorum moribus,
quanto minus Evangelico Pastorib; ec ferenda
sunt turpiloquia, spermo λογια, ac munis-
dana colloquia quibus omnia nunc fere cons-
uicia ac popinae ubique perstrepuunt. Ex quo
quid in aliis admissis sequendum sit facile in-
dictionem constare potest, ut nihil necesse sit per
singula nos ire qui hæc ut diximus, non ad
exactam rei discussionem sed

indicis tantum uice pas-

ramus ad admo-

nendum.

*

De luxu ac quibusdam aliis uitiiis
particularim.

DMONEBAT hic
locus ut cum de aliis ui
tiiis earptim ac sigillas
tim pauca persistinges
remus, cum potissimum
de gastrimargia hoc est
de quotidiana hac Chris
tianorū crapula ac lux
xiu attingeremus, que cū parens ac nutriti
fomēta uitiiis fere omnibus subministrat. Hinc
libido, concupiscentia, amores obsceni, sermos
nes obsceniores, obrestatio, mendacia, cōuis
tia, rixa, ebrietas, contemptus ac obliuio Dei.
Deniq; omnia tentationū genera. Quod si uix
ullis ieuniis ac uigiliis pūs id assequi liceat,
ut supprimatur carnis effrenis petulāria que
semper militat contra spiritum, quid tum fu
turum credimus ubi sic sine fine indulgetur
crapula, studetur ueneri, scrutur ab domini,
Iam quid panis hæc saturitas apud Zadomos
effecit nulli obscurum puro qui scripturas es
uoluerit. Olim dum uerus ille uiguit Christias
ne pietatis uigor, nihil erat abstinentius huius
professioe

STICA INTERPELLATIO.

professionis discipulis, tum nihil erat Christia
norum uita aliud quam perpetua sobrietas cum
orandi perpetuo studio coniuncta. Delicias istas
aut nesciebat haec etas aut non curabat.
Ieiunio pro cibis pascebantur, luxum tanquam
pestem fugiebant, leguminibus ac aqua contene-
ri agebant gratias maiora non ambientes bel-
laria, quibus tum satis erat edere ut uiuerent,
nec sinebant tum persecutionum mala uacare
lunticiis, aut si qua interdum agitabant con-
uicia, non idcirco coibant ueneris causa, sed ut
mueno solatio mentes defatigatas reficerent
in Christo in quo epulabantur, spiritu iustis-
tia condicentes eternas escas: nec ad conuiuia
sic admiscebant duites ut pauperes excluder-
entur, quorum ferre epule ac sacre coenatio-
nes nihil erant aliud quam publici missus ad
refocillandos tenuiores. Quam bene tum ille
lud legentes ex Euanglio factis id ipsum ex-
precesserunt quod precipit Dominus. Imo cum
facis conuiuium uoca pauperes, debiles, claus-
dos, cecos, et beatus eris quia non possunt re-
pendere tibi, rependetur enim tibi in resurres-
ctione iustorum. Nunc uero inter nostras ob-
sonationes apud dinites quasi uicibus quibus
dam obambulantes quibus se scabunt mutuo,
quotusquisque Canonem hunc obseruat. Endis
gelicum

DE CENSURA ECCLESIA

licum in invitandis pauperibus: et tamen nos
bis ceu Evangelicis blandiri uolumus. Si sumus
potius ad calculos uoces, quanto leuiori appa-
ratu hos exceperis quanto in exceptis plus in-
est mercedis. At prohibet inquis pudor, et
publica consuetudo. At nihil te pudet interim
domini illius cognomento appellari cuius sic
doctrinam reuicis, non pudet ab illo expectare
resurrectionem inter iustos, qui floccifacis quae-
precepit ille. Idem dici potest de uestiendis
nudis, de imuisendis aegris, quosque includit car-
cer, de introducendis iis qui sub diu uagantur
frigore periclitantes, de sublevandis orpha-
nis, quaeque eiusdem sunt charitatis alia. Sed haec
charitas miru quam refrixit nunc apud Chris-
tianos. Quid ergo hic faciet cordatus pastores?
Sanè quid hactenus est fieri solitum aut quid
aliij facerent nescio, nec e quidem impedio quim
quisque sentiat quid uelit. Ego quidem quod sens-
tio, nulli interim mea sententia praedicans.
Me si τὸν ἐπιβόνκολον haberet Ecclesia ali-
qua in qua eiusmodi quisquam esset qui doctus
prius uoluntate Domini sui, atque a me admoni-
tus salutiferis Christimonitis obtemperare prae-
ficius detrectaret, aut praecettis oppederet
cum ego inter domesticos fidei Christianae non
haberem. Ita simili prauitate in aliis quoque non-
nullis

nullis usuuenire uidemus. Postquam ademptū
 sunt ciborū ac dierum lauci, nullus fere relis
 etus est ieiuniorū usus apud Christianos. Iam
 nec cibis nec temporibus usquā parcitur. Primum
 erat ut quisq; sibi ipſi dictaret ieiunādi leges,
 pro ratione statuq; sui corporis quod quisq; si
 bi habet ipſe notissimum. Id si obtineri nō posset
 proximū erat ut ter quaterue intra anni per
 iodū suos inuiret ad spontaneū ieiuniū, ita ut
 absit coactio ac Pharisæica superstirio, præcer
 tum si quod magnæ difficultatis discriminem inas
 gruat, pulca si quis fratribū in desperationē inci
 derit, aut diaboli laucis irrecitus periclitesc
 tur. Si Princeps Regni laboret, si qua persecu
 tionis tempestas imminet, aut si quid aliud in
 cidi simile, non erit fortassis abs re si per pas
 torē populus uocetur ad ieiuniū et orationē,
 sed ita ut absint cōscientiarū pedicæ, utq; ipſe
 interim diligenter distinguat inter ea quæ Chri
 sti noīe præcipit simpliciter, et quæ suo tantū
 noīe proponit ut salubria. Sēper enim id minis
 stris euāgelijs prima cura obſeruandū est, necu
 bi pluribus onerū uinculis astringatur fratribū
 cōsciētia quæ ut tenerrima res est, ita magnā
 postulat ubiq; sollicitudinē. Et tamē si quis hic
 refractarius reperietur præter iustā causam
 aspernatus uocē pastoris sui, dignū cēſeo, quæ
 publica aliqua nota ad erubescētiam cōpellat.

p*Si uocet*
 res uox
 uocantur

DE CENSURA ECCLESIA

Idem sentiendum de iis qui mala aliquam
ac contumacia se opponunt suis pastori bus,
non acquiescentes sane illorum doctrinae, sed
diuerso studio nituntur antiquare prædicatio
nis sinceritatem, aut illicito fermento iterum
aspergere liberas conscientias preter prescri
ptum Euangeli ac pastoris sui institutione. Sed
quid opus ire per singula quin innumeræ sint
non minus scrc uitiorum quam hominum spe
cies. Est cuiausdam Houedeni antiqui scriptor
ris historia, ubi inter cetera fit mētio Huber
ti Cantuariensis archiepiscopi, qui cum Pons
tificis nomine legatus esset, idemq; totius An
glie ut appellatur primas, ac de rebus quibus
dam Ecclesiasticis tum de excommunicatione
leges dictare uoluit, hos potissimum subiicit
excommunicationis suppicio, si qui essent ins
cantatores, homicidae, uenefici, latrones, ac
periuri. Ac recte quidem hoc, nisi quod rem
sua natura latiorem nimis angustis spaciis
circumscripsisse uidetur. Hoc fortassis nō per
inde tollerabile, quod iisdem temporibus sic ad s
ministrata est hæc censura, ut quibuslibet nō
permittebatur, nisi paucis dumtaxat Ecclesiæ
primoribus, quibusq; per pontificem indulta
est excommunicandi authoritas, tum neq; iis
etiam omnino licuit e communione cūcere,

Vtrum

63

Verum alius Ecclesiis alia sunt præfinita tempora. Apud Anglos bis licuit in anno solennis et excommunicare quemadmodum in quibusdam reperi annalibus. At mihi uidetur ut non ad temporum ita nec ad rerum tam angustos fines coarctandam excommunicationem. Tantum adhibetur prudens ac cordatus pastor, is quo quicquid ordine ac tempore sit dispensans dum ex se melius considerabit. In genere quicquid est eiusmodi quod graviorem laborem inspirat Christiano nomini ac piis moribus, id non solum liberum sed congruum etiam cuiusque pastorculo, modo sit uetus Christi minister, ac quouis tempore Ecclesiastica ciectione uim dicare arbitror. Interim hoc statui impræscritia consilij loco adiiciendum, quod olim Ioannes Gersonensis monuit. Romanopontifi consilens, ne paſſim uel temere uibret fulmen anathematis ne duobus modis ueniat in contemptum, uel assiduitate si nimium crebro fulmineat, uel iudicio, si feriat non commercentes.

CAP. VI.

De uitando excōmunicatorū contubernio, & quis finis excōmunicatiōis

Varij possunt esse excommunicationis finis, pro uaria rei considerata habitus dñe, ceterum inter omnes hic præcisus

E.

puis

DE CENSURA ECCLESIASTICA
pioris finis est maximeq; proprius excommunicatio-
nis, ut peccati agnitione pudenctus ad me-
liorem sanitatem reducatur qui excommunicatio-
nione plectitur. Nam ut opinus est irritus
cūstos pudor, ita nō est aliud quod fortius effe-
cari ualeat ad conciliandum pudore, quam
excommunicatio Ecclesiastica, in qua non solū
innocescere peccatū suum, sed uitari etiam à
bonis omnibus conspectū peccator intelligit.
Idq; illud est quod unicū captat Ecclesia Dei
eiusq; ministri, quorum omnis modo cura ac
labor circa animam uertatur ut eam quacunq;
tandem ratione ad salutem prouebat, si modo
intra suos fines se cōtimere uelint. Neq; enīm
minus habet anima suā salutē suāq; leges, quā
corpus suas. Hocq; interest inter duplice hāc
censuram externam et spiritualē, inter cis-
miles magistratus et Ecclesiasticos, quod illi
occidendo corpus student scruare animā, hi ue-
ro scruando corpus occidunt animam. Sed de
hac re postea. Iam quo magis pudore deūciās-
tur faciliusq; reuiniscāt ad pietatem qui excom-
municatione quasi occiduntur, imprimis id
conuenire existimō ut populus constanti cons-
sensu ab illorum declinet consuetudine quos
cūcīt censura. Verum quum uulgi animos,
qui plurimū affectibus præposterioris abri-
piuntur

65

STICA INTERPELLATIO
piuntur, magisq; uenrem quam religionem
sequuntur, difficile est hic inducere, hic mihi
faciendum est quod Augustinus olim ac ore
orthodoxi patres contra Donatistas, implorans
da sunt legum Civilium praesidia ut per magis
tratus canatur ne quis le adiungat horum coe
tubernio nisi si quis hortandi consolandi uc
dio coenire cupiat. Qui secus fecerit, de hoc
accerbior multa exigetur. Atq; hoc imprimis
optandum uidetur a magistratibus, qui si in hac
rectantum operae suae impartiri uelint Eccles
sie Christiane, se dignum fecerint. Nam si ipsi
a Christo tot modis confirmatam autoritatem
ac potestiam suam accipiunt, non debet profe
cto iis graue uideri, hanc uicissitudinem offici
eij illi rursus remetiri, praesertim quum huius
rei nihil minus ad eos ipsos patet utilitas, etiam
si nec Christiani forent: nunc quanto magis
christiani quoniam sint, adeoq; praecipua pars huius
ius professionis, eos admirari conuenit ac medita
ti quo pacto potissimum efflorescat pietas Euangeliaca.
Quod si nec tantillum hoc pro tot pres
titis beneficiis ab iis impetrare poterit Chris
tus, ipsi uideant qua ingratitudinis notam
eluant. pastores interim ne id quidem adhuc
quicquam retardare oportet, quoniam in officio
suo pergant formae.

CAP. VII.

De discrimine utriusque regiminis
decepcioni recipiendis poenitencibus.

INTER leges politicas & ecclesiasticas hoc interest quod licet utraq; huc tendit quasiq; ad eundem laborat finem in asservendare ip. incolumitate, in ipsa tamen materia, ac modo plectendi, nō casdem est utrobiq; cōsideratio. Illae enim nō nisi externa ac capitalia dū taxat flagitia perstrimunt præsertim quæ humanae cōiunctionis statum diuellunt, quæq; actu solum ipso committuntur: Cuiusmodi homicidia, cædes, latrocinia, plagia, adulteria, prodiciones, ueneficia, eiusdemq; farinæ similia. Ecclesiastica animaduersio non solum in eadem hæc sed & omnia grassatur quæ uel voluntate etiam propemodum designantur ac Deū quocunq; offendunt modo. Multa enim dicimus contra Deum fieri quæ tamen in rem ipsam non peccantur. Tāsum enim resp. pacem exigit ac externe societatis tranquillitatē. Deus præter hanc internam etiam requirit sinceritatem, omnesq; hominis cuiusq; affectus tales qui ad ipsius absolutissimam imaginem quod fieri possit responsant,

67.

deant, hoc est, ne quid non externe modo defisi-
gnetur, sed ne intus quidem concipiatur quod
uel pacem aliorum, vel salutem uiriat consciē-
tiae. Politia itaq; remp. Ecclesia animam consi-
derat. Nec minus diuersa iis supplicia statuū,
tut. Dati sunt enim magistratus qui cion uite
necisq; habent potestatem, populares et uul-
gi fecem cohibeant, uerberent, iugulent, pena-
silium faciant, exurant, capite mulcent, rora
frangant, ne principalis ut inquit ille fastigij
metus exolescat et popellus iugi impatiens
sub freno mansuescat. Quicquidmodum apud
Romanos octo poenarum genera extiterunt.
Dannum, uimacula, uerbera, talio, ignominia-
exilium, scruitus, mors, quanquam prisci illi
Romani (ut est apud Patrium Senescm) rarius
morte animaduertere soliti nisi in parricidas
reos maiestatis, homicidas et perduelliones.
Sic et Ecclesiasticus magistratus suum habet
peculiarē gladium, uerbum Dei quo incre-
pet, conuicat admononat, coercedat, restrin-
get, doceat, persuadet, iuguler etiam, et cūs-
ciat, quibus alioqui persuaderi non poterit.
Proq; hac diuersitate rerum ac suppliciorum,
Diuersam sequuntur plēctē di rationē. Sigui-
dem Ciuilis potestas in personam ipsam Eccle-
siastica maxime in uitium ipsum uitium suum ex-

E.3. plicat.

DE CENSURA ECCLESIASTICAE
plicat. Illa ut pars aës societas hominum conser-
uetur sublatiis iis qui molestant publicam trās-
quilitatem. Hæc ut mactatis implis affectis
bus peccator sibi restituatur, id agēs, non tam
ut pereat is qui offendit, quām ut occiso peccatoro
peccator conuertatur uiuatq;. Quid pro-
pter cum huc omnis pastoris intendēda est ou-
ra, ut malorum vita in pœnitudinem conuic-
tatur, ita sicubi id euenire videbitur, nihil erit
sacro ecclesiastæ optatus, simul et succurres
dum arbitror pœnitenti, modo uera sit ac ins-
dissimulata pœnitentia. Iam enim ut inquit
Augustinus adulteria non est adulteria, peccator
non est peccator, ubi repudiata semel pec-
tandi consuetudine reualescens ad plerumque
coro pectori ac supplici pœnitentia se se ad
Christum recipit. Si minus eueniat, Aut si
eo peccatoris obstinati obrigit pertinacia,
ut omni prorsus excussa pœnitudine toties
commonitus, et doctus, excommunicatus adhuc
spem nullam de se prebeat resipiscere, non
ad ciuilem potestatem redeunt partes, Cuia
semper erit prospicere nequid capiat detri-
menti ex malorum contagio resp. Christiana.
Iaq; Isidori illud in consilium adhibendum
est axioma. Qui blandiore appellatione castis-
gatus non corrigitur, acrius necesse est ut ars

guatur.

guatur, Cum dolore sunt abscindenda que legi
uitersanari non possunt. Non parui refert
huc utriusque potestatis discrimina recte scis-
teque distinguere, quo melius uitato confusionis
errore quid sua cuiusque functione postulet intel-
ligatur, neutraq; pars in alterius temere ira-
ruat possessionem. Multa sunt flagitorum
genera que ex externarum legum ac magistras
ruum subeunt animaductionem, his ne temere
re se admiscerat Euangelicus minister. Rursum
plures sunt offensiunculae que legibus tan-
quam minutiores pretermittuntur, que tan-
men puritatem diuini tabernaculi contamie-
nunt, hic demum explicandus est mystico pra-
coni fuisse gladius. Ita sicut ut dum uterque recipi-
magistratus dextera sedulitate prestitum
quod suum est, felicior iam ex omni parte uis
gescat populi incolumente. Nunc uero dum
politicus magistratus pretermittit multa, Eas
elesiasticus conniuet ad omnia difficile est dis-
tu, in quantum interim peccandi lis-
centiam erupit effrenis multis
rudinis fiducia.

CAP. VIII.

Quæ sunt maxime obstacula im-
pediendæ excommunicationis.

VO D usq; ad con nunc fere
apud omnes Ecclesiæ res
frixit excommunicationis
studium, id tribus poris
mum hominum generibus
ascribendum uidetur. Pris
mum est corum quibus sic opes huius seculi
dignitatumq; fastigia attollunt animos, ut pus
deat crucem Christianæ obedientiæ submit
tere. Quid inquiunt isti, Illéne Tres Agaso
mihi iugum mandabit? Egone triobolari hunc
ac rustico Pastori subuiciar? Mitte ampullas
o bone quamlibet rusticus, attamen si Pas
tor sit tuus, te ouiculam esse necesse est, quo
si is recte instituit, hoc impensis huic submis
taris oportet. Sin secus, at hominis culpa
est non ministerij, illis saltem te regendu pers
mitte quos noueris doctiores. Sed age tu qui
hominem pastore ferre non potes, cui tandem
te submittes? Christo inquis ipsi. Belle sanè.
Tanti ergo id est ut Christus tua causa iteru
relinquit cœlos, uel per angelos suos aut art
angelos te pascat, cui homunciones isti pas
tores

STICATINIEPEDIATICO.
71
stores non satisfaciunt. At quid si domino ita
collibitum fuerit per tenues istos quos tu uos
eas pastores omnem celsitudinem ac fastum
istius mundi decutere ac confundere, quemad-
modum olim per pauculos ac despicabiles pi-
scatores non modo Philosophorum superelia,
sed et Regum sceptra subiugavit, quid iam
tua dixerit gloriofa magnificentia? At audi
quid de tis Christus ipse loquitur, quos tu cens
indignos ex sublimi despiciis. Qui uos inquit
spernit, me spernit, porrò qui Christum spers
nit, eum spernit a quo missus est, quiq; dixit
illi, filius meus es tu ergo hodie genui te, po-
stula a me et dabo tibi gentes hereditatem
tuam, et possessionem tuam terminos terrae.
Reges eos in uirga ferrea et tanquam uas fu-
guli cōfringes eos. Quapropter cum tantum
agnoscis Dominum, et modis omni maiestas
te quae cunq; nominari possit superiorem, ne
graua sit tibi mihi frater quicunq; es aut quans
talibet potentia cumulatus, depositis cristicis
humiliari sub potenti manu illius, ne sit rati les
ne quum terreni regis legatos tanto honoris
applausu excipis, illius legatos fastidire penes
quem unum omnium Regum ac dominorum pos-
testas est. Si mortali medico uulnera tua cons
trectanda prebes imò secunda etiam et exus

E. S.

rendo

DE CECINIS VICA ECCE EST AS
renda si opus sit, quia nimis in curandis animi
morbis id ipsum a spirituali medico sustinet
poteris, praesertim quoniam tot nominibus patior
sit anime quam corporis incolunt as. Neque sic
existimes quicquam hoc nomine decedere di-
gnitati tue si Episcopo tuo ac Pastor, uno in
bis potius christo subuiciaris, in modo contra id quod
res est reputa, nulla uera esse claritate nisi in
Christo ac caulis ipsius, nullos felicius regna-
re quam qui illi omnibus modis scrunt, exira
que ut nulla est gloria, ita nec salus est. Nec tamen
bius de decorosum sit, quod tot retro seculis an-
te te summi orbis monarchae potentissimiq; im-
peratores factitariunt inter quos ut primus est
+ Philippus qui ex omnibus imperatoribus Christi
stianus est factus, ita nec aliud mihi exemplum
succurrit illustrius digniusq; Christianorum os-
annum imitatione. Huic aliquando uolenti ins-
teresse uigiliis Pasche et cōmunicare mysteriis,
cum nondū dignus iudicabatur admissioe,
vestuisse ferunt Fabianū Episcopū, nec prius
recipisse quam is confiteretur peccata et stas
ret inter penitentiarios. Quid hic nostri cy-
clopes Beopacxoi facerent, si in eadē cōditione
ac sublimitate cōstitissent. At hunc nō minus
mirissimum quam potentissimum imperatore nis-
bil puduit interim oblitū Cæsare, maiestatis

ultra

ultiro se episcopi sui obsequiis mancipare nihil
 non libenti pectorē subeuntē quicquid Christi
 nomine illi imponebatur. O uere sublimē impe
ratorē, nec minus etiā hoc imperatore dignū
 Episcopū. Sed hec exemplanīū apud nos hos
 dic in utrisq; rarescunt. Altera eorū pars est
 qui titulo Christiani esse uolunt sed titulo tās
 tū. Speciē satis honestā pollicentur Christianos
 professiōis, de Christo et docte et rubiq; magno
 conatu disputat, Euāgelia circūferunt in mas
 nibus frequentatātē cōciones sacras, exuerunt
 oēm superstitionē, uescuntur cū perfectis, dig
 cunt, edūt, uestiuntur, sic ut nec temporū nec
 locorū discriminē staruant. Deniq; quicquid in
 Christo suave est arrodunt ac tenet mordicus.
 at si uita introspicias, Epicurei sunt, de cocto
 res sunt, rapaces sunt, auari, filij belial nō Chri
 sti sed ueris mancipia, qui cū Satyrico illo uir
 tute nihil aliud q̄ uerba putant ut lucū ligna.
 Atq; horū ingens est ubiq; seges, qui cum non
 nisi ueris causa sequuntur Christū, nihil non
 moluntur ac excogitāt ad remorandā excōm
 municationē, quo sic libertius liceat suis indul
 gete affectibus. Sic auarus metuit suā traduci
 auariciā, quam deserere nō uult. Adulter, pla
 giarius, deator, scortator uinolētus malit suā
 latere intemperantiā. Sic peculator, sicarius,
 incendiarius metuit se fieri palā. Sic cui dulce

ex publicis populi incommodis saginari, nolit
sibi stenum iniici. præstigior qui falsis mers
cibus circuducit populu, Venditor qui iniqua
mercede obrudit fucatas merces, impostor
qui fraude circumuenit proximum, postremo
quicunq; sic affecti sunt ut nihil aliud sapient
nihil sectantur quam uentre m ambitionem, ac
marsupium, haud facile permittunt sibi intres
etudi peccandi libertatem. His deinde acces
dunt et alij non multū his dissimiles, qui ex los
et scripture quibusdam perpetram detortis,
si quid bic deprehendunt quod affectibus blas
diatur, hinc illico impiam peccandi licens
tiam sibi et ceteris pollicentur. Ex quo ingēs
corruptela uitæ simul et scripture iniuria
consequitur, dum neq; hi satis sui peccati sens
su concipiuntur, et scripture obtorto collo
distortas cogunt patrocinari prauis cupiditas
eibus, unde potius omnem uitiorum medelam
peti conueniebat. At parum interim isti per
pendere uidentur quanti Christo constitit,
quod ipsi tam parui estimant, non attendunt
peccatum quam sit horribile apud Deū quod
non ait et quod cede unigeniti ipsius filij ex
pian potuit, quod non modo totas urbes, sed
regna sed monarchias subuertit funditus.

Quæ si diligenterius isti totaq; Epicureorum

ms

manus in animo pertractarent, fieret opinor,
ut neq; ad eo illis peccati consuetudo allubet
secret, simulq; res ipsa eo pertraheret ut lis-
bentius ad Ecclesiæ remedia hæc tot modis sa-
lubria, ceu ad unicū uitæ humanæ pharmacum
confugrent.

CAP. IX.

Quos habeat ministros Excom-
municatio.

OSTQ. VAM nūc
explosa è medio Rom.
Pontificis monarchia,
ius interdictionis Ec-
clesiæ sue restitu-
mus libertati restat
deinceps penitulan-
dum, an expedit huius rei ministerium solis es-
piscopis, an cum iis pastoribus simul quibus illis
bet promiscue delegari. Dignus sanè disputa-
tione scrupulus, sed qui difficilior uidetur,
quam ut possim ipse uel audeam iudicandi hic
partes sumere. libetius itaq;, ut par est, istuc
ad grauiores arbitros transferendum relin-
quamus, quorum consultius arbitror suffras-
gia expectare, quam ut in me ridentes prouer-
bium, ut inquit Hieroni. Camclum saltantem
confisus

DEFENSURA ECCLESIASTICIS
conficiatis. Tantum id optare possum, ut episcopi
scopi quorum sine controvrsia pollet in Ecclesie
authoritas grauissima, quandoquidem is
psis ubique adesse non datur, inferioribus idcirco
eo quasiq; secundariis ministris huiuscce simul
communionem muneris demandent, ut quicquid
modum in sua cuique parochia impositis ab Epis-
cupo manibus potestas permittitur absolu-
uendi poenitentium erratus, itidem et ligandi
iusdem facultas non subtrahatur ita tamen ut
que grauioris incident controvrsiae, ad sui
episcopi cognitione referatur, in ceteris qua-
borum ministerio transfigi queant, satis potes-
tit inferiorum pastorum mutuata ab episcopis
esse authoritas. Cum alioqui episcopi ipsius in
re quaque expectare presentiam, molestum for-
tafis et longum fuerit. Et mibi plurimum quid
dem referre uidetur ad populi correctionem,
non ut Episcopus modo, sed quinvis etiam ab
iis quos instituit pastor mutuatur. Neque uelut
sub lapide hic ullum dormire scorpium, quasi
existimem episcoporum dignitatem minutios
ribus aequandam sacerdotibus, et si sint qui an-
notent Hieromi etate non alios dictos episcopos
pos nisi sacerdotes, Isaque scribit omnes presbys-
teros esse pares, sed ob uitandum schisma or-
dinatum episcopum qui reliquis preeminet

NON

non tam dignitate, quam iure ordinādi. Quod uero ad hanc attinet causam, ne mea sententia cuiusquam iudicium an cruciati, ipsis quibus ordinandi potestas et statuendi labor erit, quicquid iis melius iudicium sua fuerit. Nobis interim utcunq; hactenus uian prætentasse, ac limiamenta futuræ iconis seu carbone adumbrasse, si quis nunc exactiori cura rem capesset, sufficiat. Quia inquam ne hic adeo etiam mea opera opus fuerat, si tam ad praestanda ea quæ officijs sunt accinctos nostros, quam iudicio ac cruditione non destitutos uiderem. Sed tempus est ut reductis uelis quasi percurso sumicimur, τὸ Τέλον imponamus orationi.

Si tamen lectorem prius uerbis tribus extatutum habeam, ut conatus hos, qualescunq; que ac plusquam extemporales nescias fecerat comiter. In rebus ipsis, si ueniam non proximcreamur, hac licebit tamen meo iure uti deprecatione, quod in hoc argumenti genere, scriptorem, quem scimus, quemadmodum in aliis, ad sequendum nullum habuimus. Dictio nis autem filum studio deiectum ita temperaui, ut Ecclesiasticum magis foret quam forensis aut oratorum, hoc est, ut rebus potius quam glorie scruterem: nisi quod dum id ipsum parum de xtra felicitate connitor: in proximum illud

scitum